

De Tentoonstelling voor Sport en Tourisme te Scheveningen. — De verbinding van Rijn, Main en Donau. —
Hoe nieuwe dansen ontworpen worden. — Het veertigjarig bestaan der Leidsche Ambachtsschool.

No. 49
(23)
6 Juni
1923.

PER NUMMER
20 CENT.
VOOR WEEK-
ABONNÉS.
17½ CENT.

Panorama

GEÏLLUSTREERD WEEKBLAD

A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ LEIDEN

PRIJS
PER
KWARTAAL
f 2.25
FRANCO
PER POST
f 2.50

Louis Couperus

Louis Couperus,

de bekende nederlandse auteur, een der meest
persoonlijke en productieve schrijvers van onzen tijd,
zal 10 Juni a.s. den zestigjarigen leeftijd bereikt hebben.

Illustratieve Brieven

uit de buitengewesten van Nederlandsch Indië
(aan een achtergeblevene)

III

Gaan wij thans de deur in, welke naar de woonkamer leidt. Doet ge dat den eersten keer, dan hebt gij ongetwijfeld hulp noodig, want het stuk hout, de groote breede plank, welke de deur vormt, is zwaar en moeilijk te hanteeren; maar zijn we eenmaal binnen en valt de deur achter ons dicht dan staan wij ook dadelijk in het hartje der huishouding: de keuken; rechts een plaats om het houtvuur te stoken met er boven een gelegenheid om die brandstof te drogen. Aan een paal opgehangen ziet ge allerlei Dajaksch keukengereedschap en wat zeker de belangstelling zal wekken is de groote, zware ingekerfde bamboe-stam welke als trap dient naar de bovenverdieping, dikwijls de verblijf- en slaappleats van het jongvrouvolk. Links zien we de Dajaksche lamp; goede hars (damar) met bladeren omwoeld wordt tusschen een gespleten stok geklemd en deze wederom aan een staande lat bevestigd, welke op een voetstuk staat. Die hars wordt 's avonds aangestoken en verspreidt eenig licht, maar nog meer walm en stank. Bij feestelijke gelegenheden is ieder gezin verplicht zulk een primitief verlichtingsmiddel buiten zijn deur te plaatsen, waardoor het algemeen gedeelte, dat wij een vorig maal beschouwden, in een wazig licht wordt gehuld. Hier en daar komt als ultra modern een klein petroleumpitje de damarverlichting vervangen.

Gaan wij thans een kijkje nemen boven de keuken, de wonderbare bamboetrapp op. Een echt rommeltje van allerlei manden, rijstwannen en benodigdheden voor den rijstoogst, zult ge er aantreffen. Groote stukken boomschors, prullaria voor feestelijke gelegenheden, wat niet all En te midden daarvan spreiden de jonge meisjes hun bed, d. i. een matje, met min of meer sierlijk in kleuren bewerkten rand, waarbij hoort een viesch-vuil-vettig voorwerp, dat als hoofdpeluw moet dienst doen. Erg licht is 't hier boven tusschen dezen rommel ook al niet en vlug dalen wij af en zien nu naast de keuken het Dajaksch gezin aan den maaltijd vereenigd. Rijst met gekookte groenten, soms visch er bij, vormt wel den hoofdschotel; gegeten wordt van grove aardewerkborden en voor drinken heeft men kommetjes of (ouderwetsch)men drinkt zoo uit een holle bamboe. Zien wij dan nog verder naar achteren, dan krijgen wij een denkbeeld hoe gemoedelijk de Dajaks zich te slapen leggen. Geheel op den achtergrond van de woonkamer staan aarden potten langs den wand, waarin rijst en allerlei andere zaken geborgen worden. Over die aarden potten nog een enkel woordje. Onderscheidene Dajakstammen koesteren voor zulk soort oud aardewerk, meest van chineesch maaksel, een bijkans heilige vereering. Honderden van die potten hebben namen, welke wijd en zijd bij de Dajaks bekend zijn, terwijl de siermotieven dier potten daarbij tevens in het geheugen geprent zijn. Deze oude potten hebben een waarde, welke in de duizenden guldens loopt en het bezit van een erkenden ouden pot maakt een eenvoudigen Dajak dadelijk zeer gezien en geëerd onder zijn stamgenooten. Bij feesten worden alle van waarde zijnde potten naar buiten gebracht en op de varkenshokken geplaatst en afgedekt om den bezoekers toch maar goed te laten zien wat een rijkdom er in de feestvierende nederzetting aanwezig is. En . . . al zijn nu de potten gebarsten en worden zij nog slechts door rottans tezaam gehouden, of al zijn ze in scherven, daardoor verliezen zij niets van hun waarde voor den bezitter en zijn ze een kostbare erfenis voor de kinderen. Heeft vader zoo een pot, dan kan de zoon een dochter van een anderen potbezitter ten huwelijk vragen, indien de aanwezige potten in waarde tegen elkaar opwegen en mag de dochter eischen, dat slechts pottenbezitters om haar hand komen. Ik heb een aanvullig meisje gekend, hetwelk eenvoudig niet ten huwelijk werd gevraagd, niet gevraagd kon worden, omdat er niemand in den wijden omtrek was te vinden, die kon wedijveren met haars vaders pottenbezit en toen dan ook eindelijk de jonkman kwam, wiens vader zijn bezit kon stellen tegenover dat van haar vader gaf men bij het toen gesloten huwelijk een serie „dure” potten te aanschouwen, zooals zelden vertoond was.

We zien het paartje zitten bij hun „huwelijksboompje”,

bij dezen stam in gebruik, omringd door alles wat maar als voortteeken gebruikt kan worden om het huwelijksgeeluk te bevorderen.

Een schaal rijst en een ei als teeken der vruchtbaarheid, een stuk ijzer dat wijst op de duurzaamheid van het huwelijk, een vischnet als teeken van vereeniging, sirih als teeken van vriendschap zijn wel de voorname, waar- bij dan nog komt het bloed van een kip op een witten schotel, waarmede al hun ledematen één voor één tijdens de huwelijksplechtigheid worden bevochtigd. Het huwelijksboompje wordt dadelijk na afloop van

Het Dajaksch gezin aan den maaltijd vereenigd.

tegelijk een kijkje nemen bij een anderen stam, welke zijn z.g.n. gewichtige huwelijken (tusschen kinderen van aanzienlijken en hoofden) op geheel andere wijze doet sluiten.

Wij zien eerst het jonge paar in het algemeen gedeelte van het woonhuis, dat kleiner is dan het vroeger beschrevene, daar de logies-gelegenheid voor vreemdelingen en de openbare kookgelegenheden hier onbekend zijn. Het jonge paar heeft zich gezet tusschen de na-familieleden, terwijl er achter opgesteld zijn de groote hoofden der Tebidah-stam (kajan). Samen eten zij rijst als eerste teeken van het huwelijksverbond. Aanschouwt men aandachtig de van de plechtigheid genomen foto, dan ziet men het trapgat links afgesloten. Daar zal het jonge paar niet naar buiten kunnen en mogen gaan, omdat alles bij zulke gewichtige gebeurtenissen moet geschieden op ongewone wijze; niet, tot verhooging der plechtigheid, maar ter verschalking van de spoken, welke op den loer liggen om het jonge paar mogelijk schade te berokkenen. Het spook, dat verondersteld wordt niet beter te weten, zou onder aan de trap kunnen gaan staan, omdat men daar toch gewoon is af te dalen en daarom kruipt net verstandige bruidspaar . . . door de omwanding van het huis naar buiten, wordt opgevangen en geplaatst in den Dajakschen huwelijks-eere tempel, een eerebewijs alleen voor aanzienlijken bestemd. Zoo loopt het domme spook een blauwtje onder aan de trap!

Maar er zijn meerdere belagers in spookgedaante op dezen dag! Overal toch zijn deze onzichtbare wezens; loopt het bruidspaar op den grond dan zouden zij te voorschijn kunnen komen en daarvoor dient opgepast, waarom dan ook bruid en bruidegom ter verdere voltrekking van hun huwelijk naar het water gedragen worden.

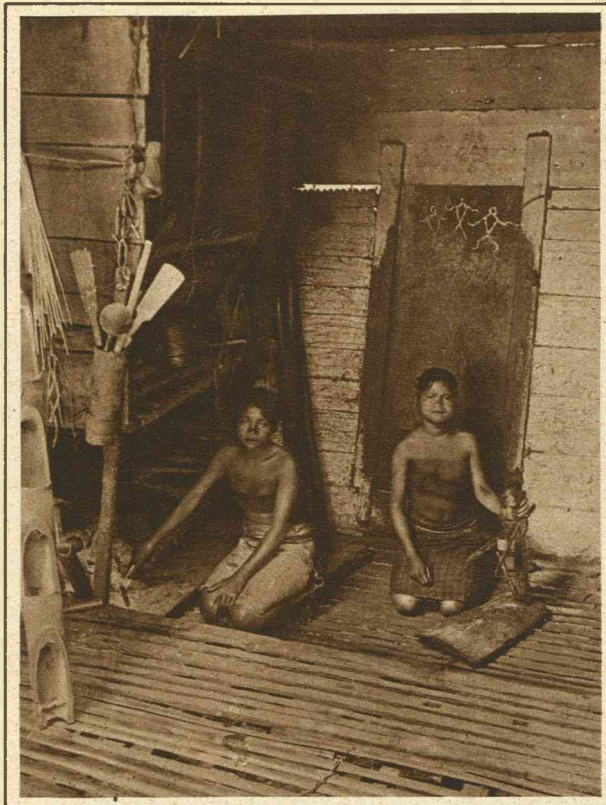
En daar aangekomen wordt het „meenens” en zullen de huwelijksbanden gelegd worden. Ziet ze zitten in het hier werkelijke huwelijksbootje op het rustig kabbelende water van de snel vlietende Tebidahrivier, terwijl het stamhoofd gereed staat het vischnet over hunne hoofden uit te spreiden, waaronder zij tezamen bedolven worden. Is het symbolieker denkbaar? Het jonge paar in 't bootje nauw vereend onder de mazen van het net, zorgvuldig over hen gespreid, ten aanschouwe van de saamgestroomde menigte? Nu zijn toch wel letterlijk de banden gelegd en vormen zij tezamen een eenheid, een niet meer te scheiden paar, door teere banden stevig vereend!

Thans volgt nog de reiniging door onderdompeling. De boot wordt vol water gelaten en bruid en bruidegom tezamen nemen hun eerste bad! De familie juicht, de toeschouwers stemmen er mede in en het huwelijk is gesloten!

Ge ziet, de huwelijksceremonie bij de Dajaks is niet van gevoel ontbloot en er valt heel wat te ondergaan, alvorens het paar als man en vrouw door de wereld gaat.

Wordt voortgezet.

Ludwig Philtrum.

Een kijkje in de Dajaksche keuken.

de trouwgebruiken buiten nabij het huis in den vrijen grond gezet, waarbij bruid en bruidegom elkaar de behulpzame hand bieden. Dikwijls nog wordt er een rasterwerk omheen geplaatst en gedurende langen tijd wordt het boompje door het jonge echtpaar zorgvuldig opgekweekt. Immers zoolang dit boompje groeit en bloeit zal de huwelijksrouw en het huwelijksgeeluk niet verminderen. Ook in de Dajaksche gebruiken is wel iets, dat zelfs ons aantrekt; is het geen idylle gelijk, innig en teer, die jonge menschen zorgvuldig kweekend het dunne teere boompje, waaronder hun huwelijk gesloten werd tot een flinken sterken boom?

Nu we toch over huwelijksgebruiken spreken, kunnen wij

Links:

Dajaksch interieur. Door den bamboevloer heen kan men de verdieping er beneden zien.

Rechts:

Dure oude potten angstvallig bewaakt.

HERWINK'S NOODLOT

M

ijnheer Herwink was altijd een doodgoeie vent geweest. „Goed-dood was beter”, zeiden zijn collega's geksheerend, wanneer hij wel eens wat al te inschikkelijk deed, maar ze meenden er niets van. Ze mochten hem graag.

Hij was zooveelste redacteurte binnenland en zorgde ook voor het stadsnieuws aan het dagblad „De Morgenbode”. Hij nam dat karweitje al meer dan vijf en twintig jaren waar, en was nooit voor hooger post in aanmerking gekomen. Allen waren hem voorbijgestreefd; broekjes, die onder hem, of beter gezegd: naast hem, (want onder hem erkende hij niemand), hadden gewerkt, waren al heelspoedig zijn meerderen geworden, en, al was die nieuwe verhouding wel eens even wat vreemd voor hem geweest, het kostte hem toch weinig moeite telkens, zich aan zijn positie van gehoorzaamheid tegenover die jongelieden te wennen. Met vriendelijke hulpvaardigheid deed hij zijn plicht tegenover een ieder, ja meer dan dat; hij nam hun, zonder daartoe verplicht te zijn, vaak het werk uit de handen, bood zich voor karweitjes aan, die anderen onaangenaam vonden, en het was allengs op de redactie gewoonte geworden bij zulke gelegenheden te zeggen: „Laat Herwink dat maar opknappen; die is daar geknapt voor.”

En hij had wat opgeknappt in al die jaren; het werk van den geringste was hem niet te gering. Schijnbaar onvermoeid had hij al dien tijd van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, niet alleen voor zichzelf, maar ook voor zijn collega's gewerkt, en nu was hij op. Vermoeid en moedeloos. Geestelijk verlamd door dien gestadigen te zwaren arbeid zonder een dag van verpoozing. Het was hem over het hoofd gegroeid. Hij was

verslagen. Totaal verslagen. Op een ochtend kon hij niet meer. Na een slapeloozen nacht was hij als gebroken opgestaan. Zijn gelaat was tanig geel, zijn oogen stonden waterig en wezenloos; hij beefde over al zijn leden en voelde zich als geradbraakt. Toch had hij zich aangekleed, maar zweetend en bibberend, was hij daarmee niet verder gekomen, dan zijn afgedragen lakenschen broek en zijn gelapte overhemdje.

Zijn vrouw was er van geschrokken.

„Nee maar, Herwink, wat zie je d'r nou uit! Ze kanne je zòo wel in de kist leggen!” had ze meer meewarig dan fijngevoelig uitgeroepen. En toen hij haar met zijn levenlooze, flauwe oogen aankeek, en met een geforceerden glimlach iets van een ongelukkige verontschuldiging mompelde, had zij hem overreed weer naar bed te gaan. Zijzelf was toen naar den kruidenier op den hoek geloopt om aan den hoofdredacteur te telefoneeren, dat haar man ziek was en niet naar de krant komen kon.

Weer terug in het kleine, benauwde slaapkamertje had ze hem moeten vertellen, wat de hoofdredacteur gezegd had.

„Hij zei, dat dat wel erg moest wezen, als een man als jij zich ziek meldde. Voor het eerst in ruim vijf en twintig jaar! En dat je het maar goed moest uitvieren. En beterschap!”

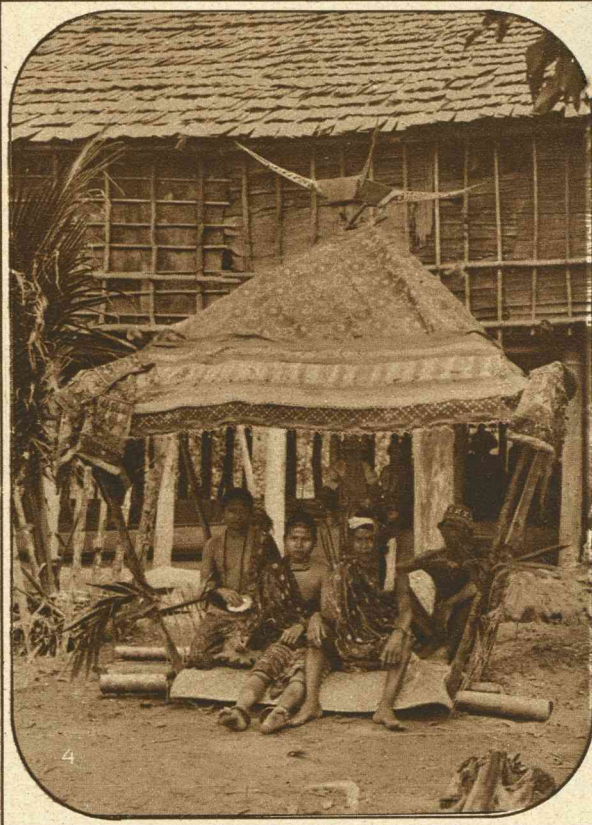
Bij de woorden van zijn vrouw had de stumperd geglimlacht met een uitdrukking op zijn gezicht, die eenigszins op trots leek, (ook misschien voor het eerst in zijn ramp-

Een huwelijk bij de Dajaks

(Bij het artikel op pag. 4).

1. Het huwelijksboompje wordt in den grond gezet.
2. Het paartje bij hun huwelijksboompje.
3. Het begin der trouwplechtigheid.
4. De huwelijksseeretempel.
5. Bruid en bruidegom worden naar het water gedragen.
6. „In het huwelijksbootje”.

zalige leventje). Ja, hij had al dien tijd nog niet een dag op het appèl ontbroken. Dat was zoo. Maar al bijna gelijktijdig kwam die nameloos droeve trek van verslagenheid en van angst-voor-het-leven weer terug op zijn vervallen gelaat. Zacht en bevend klonk zijn stem toen: „Uitvieren. Uitvieren. Mooi gezegd. Maar als ze me maar niet ontslaan! Dat werk van mij, daar kunnen ze d'r honderden voor krijgen. Als ze me maar niet ontslaan!”

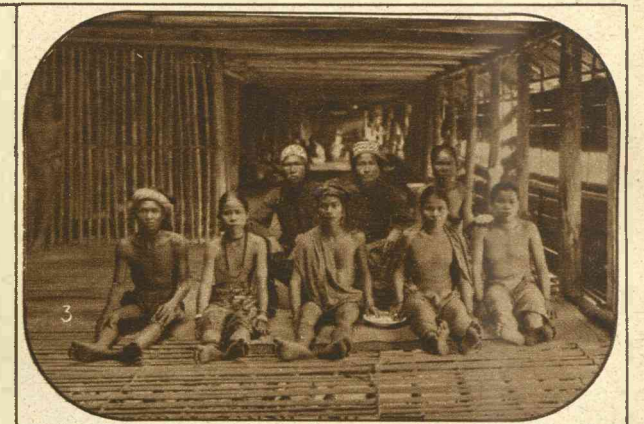
Toen was hij in een soort van versuffing gevallen, die weken duurde.

De dokter werd geroepen. Hij constateerde een geweldige zenuwuitputting, overspanning, verergerd door een algemeene lichaamszwakte. Een paar lepels broom elken dag, sterke voeding, en rust, algeheele rust.

Tijdens het onderzoek lag het mannetje als afwezig met de ziellose oogappels in de verte te staren, en in de antwoorden, die hij op de vragen van den geneesheer geven moest, kwam telkens het idèe-fixe, dat zijn afgemartelde hersentjes bezighield, tot uiting. „Als ze me maar niet ontslaan, dokter,” klonk het herhaaldelijk op banger toon, — „als ze me maar niet ontslaan. Dat werk van mij, daar kunnen ze er honderd anderen voor krijgen” . . .

De dokter poogde hem gerust te stellen. En het leek of hij daarin voor dat oogenblik ook wel slaagde, want te zwak zelfs, om die eene zelfde gedachte, die hem als een donkere bedreiging geweest was gedurende zijn heele, sjofele leventje, langer vast te houden, leek de zieke in een zekere rust in te dommelen.

Maanden gingen voorbij. De zieke kon al dien tijd rust houden, zooals de dokter had voorgeschreven, en deze rust, de flinke oppassing door zijn vrouw, en de zekerheid, hem door de directie van het blad gegeven, dat zijn betrekking voor hem zou worden opgehouden, — dit alles had

medegeholpen aan zijn, zij het ook heel langzame, beterschap.

Op een goeden dag was de dokter bij hem gekomen, had hem gezegd, dat hij aan de betere hand was, en, in zijn medelijden met den zwakken, levensbangen stumperd, had hij gepoogd hem een riem onder het hart te steken.

„We maeten nu eens even gemoedelijk met mekaar praten, Herwink,” had hij gezegd, „je wilt toch graag heelemaal genezen, niet waar? Welnu, dan moet je als je weer beter bent, jezelf er eens aan gaan wennen, niet zòo overdreven inschikkelijk te zijn. Op die manier neemt iedereen een loopje met je. Je kunt niemand iets weigeren. Je neemt het werk zoo maar steeds van anderen op je. En je zult daaraan ten onder gaan, als je nog niet bijtijds verandert. Je zegt, bang te zijn dat anderen je plaats innemen, maar weet je wel, dat je, door jezelf altijd zoo gering te achten, alle promotie hebt afgesneden, en als het ware telkens anderen ertoe gebracht hebt je plaats in te nemen? Je moet je verdedigen. Je moet in het leven nu eenmaal vechten. Je moet van je afbijten. Je bent een brave, plichtgetrouwe man, en zulke menschen hebben recht en ook alle kans op bevordering. Wees niet al te bescheiden, Herwink. Je hebt nu den tijd om eens over alles wat ik je gezegd heb na te denken. Zeg niet, dat ik het mis heb met mijn diagnose, want ik heb intusschen met iemand gesproken, die het wèl met je meent, en mij alles wat ik weet, verteld heeft. Je bent nog

Het veertigjarig bestaan der Leidsche Ambachtsschool.

Den 1en Juni l.l. was het veertig jaar geleden, dat de ambachtsschool te Leiden geopend werd. Naar aanleiding van dit jubileum brengen wij op deze pagina een serie foto's dezer school, waar reeds menig een tot een kundig en knap werkman gevormd werd. — Hierboven, links: de heer A. J. van Achterberg, die op denzelfden dag zijn veertigjarig jubileum als directeur vierde. Midden: Groep van directeur en leeraren. Rechts: reproductie naar een bronzen plaquette op levensgrootte, voorstellend den heer Achterberg. De plaquette werd naar het leven gemaakt in brons door den bekenden beeldhouwer-modelleur M. Zwollo. Zij zal in de vestibule der school worden opgehangen.

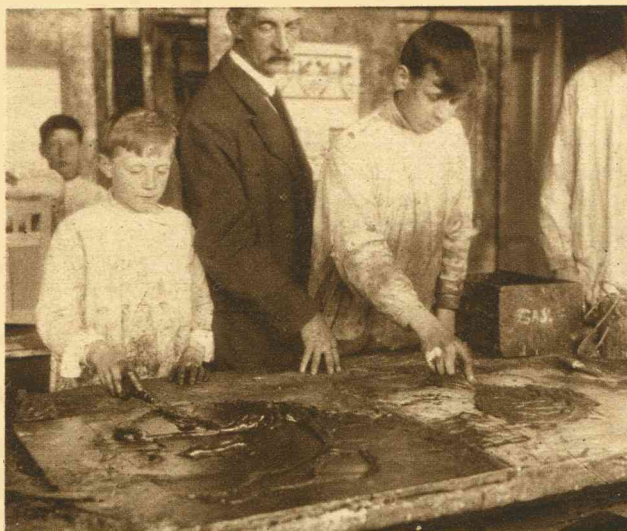
niet oud. Eerstdaags kun je je plaats weer innemen. En, als je je flink houdt en je zelf wat hooger stelt dan je tot nog toe deed, kun je die plaats niet alleen behouden, maar nog bevorderd worden ook. Je bent een brave, ijverige kerel, zooals er tegenwoordig niet zoo heel veel meer zijn. Doordring je daar nu eens goed van. Heb een gepast gevoel van eigenwaarde. Dan hoef je niet, zooals je altijd gevreesd hebt, plaats te maken voor anderen. Beloof het me, je zult er geen spijt van hebben."

De welmeenende dokter had hem de hand gedrukt, en het stakkerige mannetje had iets gestameld van, „dat hij zijn best zou doen, zijn uiterste best."

Bij het, o zoo langzaam beter worden had hij veel, ja, bijna voortdurend aan de woorden van den dokter gedacht, en een zekere levensmoed was in hem gekomen. Neen, zoo had hij zichzelf nu stellig beloofd, hij zou van nu af zich niet meer op zij laten dringen door allerlei jonge snuiters; hij zou zich laten gelden, hij zou in den grooten wedstrijd voortaan mededingen. Niet aldoor het veld voor anderen ruimen. Hij zwoer het zichzelf.

Op een goeden dag voelde hij zich, plotseling, als in een volledigen ommekeer, lichamenlijk en geestelijk. Voor de verbaasde oogen van zijn vrouw verscheen hij al vroegtijdig 's morgens in de woonkamer, gerokt en gestokt, en met een koortsig rood gelaat en glinsterende oogen zei hij, dat hij zich vast voorgenomen had, weer naar de krant te gaan, dien dag, en zijn werk weer te doen.

beangstigend scherpzinnig leek hij zichzelf dien dag. Hij wilde. En kon dus. Hij had een idee fixe, maar een ander dan vroeger. Hij zou voor niemand op zij gaan meer. Hij zou voor

Het veertigjarig bestaan der Leidsche Ambachtsschool.
Leerling-schilders aan den arbeid.

niemand plaatsmaken. Voor-niemand-meer-plaatsmaken.

Koortsig werkte hij verder. Maar plotseling gebeurde er iets vreeslijks met hem. Als had hij een geweldigen slag op het hoofd gekregen, zoo zakte hij trillend voorover. Zijn oogen spalkten zich wijd open naar een drukproef, die in zijn nu bevende handen trilde als een boomblad in den wind. Erboven stond: *Johannes Adrianus Herwink †*. En daaronder in den zoo welbekenden achtpunts letter van de krant: „Een trouwe medewerker is ons door den dood ontvallen" . . . Meer kon hij niet lezen, zijn oogen weigerden hun dienst bij den aanblik van deze persklare drukproef van zijn doodsbericht, dat de collega alvast van hem had geschreven en laten zetten, om toch vooral als het zoover was het nog in het eerstverschijnend nummer te kunnen krijgen.

Een looden last viel op zijn ziel. De te groote spanning van den laatsten tijd brak ineen met een wilden schok. Met een gebaar als een waanzinnige greep hij het blauwe potlood, en vol van een belachelijke en tevens aangrijpende plechtstatigheid schreef hij er de gebruikelijke woorden: „goed voor afdrucken" boven. Dan wilde hij den zetter bellen om den drukproef te halen, maar hij kon dit gebaar niet meer volvoeren en met een akelig gelach zonk hij voorover op de schrijftafel . . .

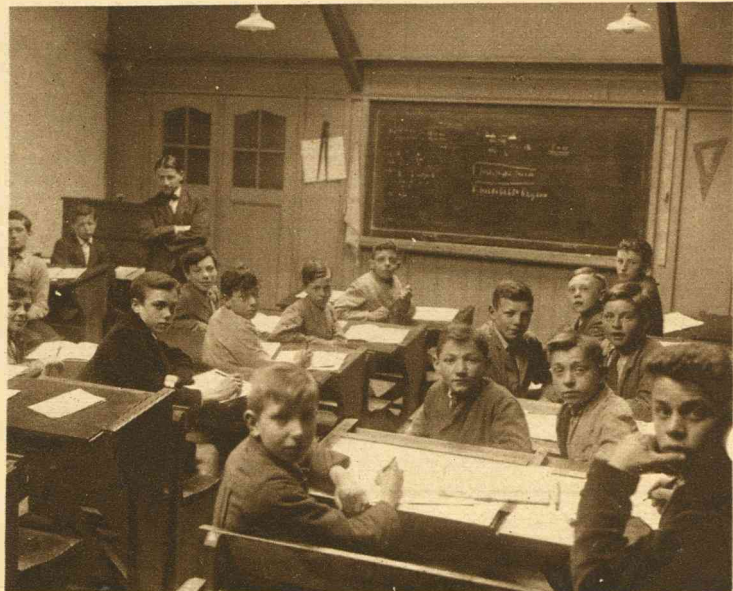
Zoo vond de waarnemende collega hem even later. Hij werd naar huis vervoerd, en ijlings te bed gelegd. De dokter bevond, dat de oude kwaal hem opnieuw in zijn macht had,

Het veertigjarig bestaan der Leidsche Ambachtsschool.

Links:
Een kijkje in de timmerklasse.

Rechts:
De lagere-onderwijsklasse.

Wel keek de vrouw wat vreemd op, maar de dokter had haar in den arm genomen, en haar gezegd wat hij met den patiënt besproken had; zij moest hem niet tegenwerken. Als hij den wil tot iets voelde, kon hij ook. Zoo liet ze hem vertrekken.

Toen Herwink op de redactie aankwam, vond hij zijn werkkamer nog leeg. De waarnemende redacteur was er niet. Dit beviel hem. Hij zette zich aan zijn lessenaar, die intusschen door den ander gebruikt was, en met hoopen kranten, knipsels, kopij en andere paperassen overdekt was. Met een gevoel van voldaanheid zette hij zich neer, en begon de papieren door te kijken en te schiften. Hij vond allerlei dingen, die hem niet aanstonden, en die hij vroeger zoo gelaten zou hebben, maar thans met zijn nieuwe, stelligere opvatting van zijn taak legde hij dat alles met een beslist gebaar ter zijde. Ha, hij wist nu wat hij wilde. Hij had zijn plaats hernomen, en zou zich door niemand laten verdrijven. De dokter had een ander mensch van hem gemaakt. Hij werkte nu in een roes verder; hij had een gevoel dien dag, zoo wonderlijk of hij alles zou kunnen wat hem inviel, kunnen wat hij maar wilde. Of hij alles hoorde, voelde, zag, begreep wat zich aan zijn blik opdeed, zijn blik die honderdmaal scherper was dan ooit. Hij zou dit. En hij zou dat. En hij kon het ook met zijn ongemeen heldere hersens, bijna

Het veertigjarig bestaan der Leidsche Ambachtsschool.
In het werklokaal der meubelmakers.

en veel erger dan voordien. Zijn zinnen waren thans in meerdere of mindere mate gekrenkt. Kort daarna overleed hij aan zenuwuitputting en zwakte.

Zoo had hij, ondanks zijn geweldig voornemen, toch alweer plaatsgemaakt voor een ander. En nu voor goed.

M. Voller

Toen Jones dien avond thuis kwam, vond hij zijn vrouw huilend. „Wat is er aan de hand, lieve?" vroeg hij.

„O Jack," weende zij, „ik had voor vanavond een cake gebakken, en nu had ik hem in het raam gezet om af te koelen, en toen heeft een bedelaar hem gestolen."

„Nou, huil maar niet, lieve," zei Jones, „een bedelaar meer of minder op de wereld komt er zoo erg niet op aan."

„Charlie," zei Johnnie, „je bent voor een schrijver in de wieg gelegd."

„Ha," hernam Charlie, lichtelijk blozend bij het compliment, „heb je mijn laatsten roman gelezen?"

„Neen," zei Johnnie, „ik heb nog nooit iets van je gelezen; ik dacht alleen maar, wat een reuzenoor je hebt om er een penhouder achter te steken. Gewoon kolossaal!"

DEN TSARENEED GETROUW

HERINNERINGEN VAN EEN KOZAKKEN-OFFICIER

door Luit.-Kolonel M. V. Graaf Mouravieff-Amoursky

(Alle rechten, ook die van vertaling, voorbehouden.)

14)

Moet ik nu dadelijk laten telegrafeeren om hen aan een der stations waar ze langs komen te doen fouilleeren?" De spreker was 'n jongen van 16 à 17 jaar, hij droeg de uniform van kadet bij het corps Alexander III (Novotcherkassk). „Nee, laat ze maar begaan, het is niet zoo erg, wij hebben geen paarden en zij moeten de hunne toch kunnen voeren onderweg, de weg zal hun lang genoeg vallen. Jij hebt vandaag verlof." Toen hij weg was, zeide Selezneff tegen mij: „Pelotonchef, kadet 7de klasse. De kadettencompagnie heeft de wacht op deze lijn." „Ze zijn nog jong," zei ik. „Maar ze vechten als fox-terriers. Jammer dat er al zoo velen van gesneuveld zijn," antwoordde de stationscommandant. „Men moet wel iedereen aannemen, die nog voor de eer van het vaderland wil vechten. U zult zien, luitenant, dat er alleen nog maar grijsaards en knapen zijn die willen trachten de orde te herstellen. Mannen van middelbaren leeftijd houden zich buiten den strijd of loopen naar de „rooden" over. Zijn dat nu allen verraders of is het een soort geesteswaanzin? Ik weet het niet. Dit transport kozakken en vele andere, die elken dag hier voorbij komen, kozakken uit Astrakan, Cuban, Terek, die naar hunne woningen terugkeeren, ze vallen ons niet aan, maar blijven doen ze ook niet om ons tegen de benden van Trotzki te helpen. In hun hart zijn ze niet bolschewistisch, want zij bewaren orde en tucht. Zij hebben nergens hunne officieren aan het roode gepeupel willen uitleveren. Maar als men hun vraagt voor welke partij ze zijn, antwoorden ze niet of zij zeggen dat zij voor hunne „stanitza" ¹⁾ zijn. Zij begrijpen niet dat, wanneer wij eenmaal onder den voet geloopt zijn en onze provincie bolschewistisch is geworden, het hun beurt zal zijn en zij zelf in hunne rijke provinciën het „communistiche paradijs" thuis krijgen."

Ik bedankte mijn gastheer voor zijne gastvrijheid en vertrok, nog steeds ongerust over het wegblijven van Strachnikoff. De arme kerel kwam tegen den middag te voorschijn, buiten adem, rood en in beklaagenswaardigen toestand. „Present, luitenant" zeide hij, terwijl hij salueerde. Hij was in Kantemirovka door de matrozen uit den wagon gesleept en had lang moeten vechten om zijn sabel te kunnen behouden. Zijne schouderstukken hadden ze echter afgerukt. Vuil, haveloos en boos stond hij daar, voor me. „Laat je nieuwe epauletten op je jas maken, ga je wasschen en koop iets om te eten. Hier is geld" zei ik.

De jonge Selezneff had mij een briefje van de hand van kapitein Tchernetzoff gegeven, waarmede deze mij benoemde tot bedienaar van een mitrailleur op een locomotief die bij het patrouilleeren gebruikt werd. Ik kon dienzelfden avond nog vertrekken naar het station Nikitovka, dat ver weg op de westgrens van de provincie ligt. Daar stond het gros van de afdeling van Tchernetzoff en opereerde tegen de plaatselijke bolschewisten die georganiseerd waren door instructeurs en matrozen, welke laatste zonder ophouden uit Moskou en Echarokoff toestroomden. Strachnikoff was vermoed na zijne voetreis van minstens 25 kilometer en lag in de wachtkamer op een bank te slapen. Ik volgde zijn voorbeeld om krachten te sparen voor de nachtreis en voor mijn nieuwen dienst bij de machinegeweer-afdeling op de locomotief, den dienst die mij door den kleinen dictator van het halve departement van den Don was opgelegd.

Twee dagen later begon mijn nieuwe actieve diensttijd, voor den eersten keer in mijn leven tegen Russen! De vrijwilligers van Tchernetzoff hielden alle voorname centra bezet. Daar zij niet over voldoende manschappen konden beschikken, bleef er telkens een troepje van vijf tot zeven man op de stations, „stanitza's" en fabrieken die van bolschewisten gezuiverd waren. Want in dit industriegebied begon het bolschewisme vasten voet te krijgen. Tchernetzoff zelf met een honderdtal vrijwilligers — officieren, kadetten, gymnasiasten — stond voortdurend klaar om den een of anderen post, die door de roode gardisten bedreigd werd, te hulp te snellen, een verzet of oproer in een mijn te bedwingen, of ook viel hij zelf wel een bende bolschewisten aan die te ver opgedron-

Begravenisstoet van gevallen Bolschewisten. Inplaats van geestelijken loopen er gewapende roode gardisten voorop.

gen was. Deze kapitein Tchernetzoff overwon steeds dank zij de snelheid en juistheid zijner bewegingen. Hij nam een besluit en de „patrouilleer-locomotief" vloog pijlsnel naar het station in den omtrek waarvan de orde hersteld moest worden. Twintig minuten later kwam een afdeling vrijwilligers, een transport van vier of vijf wagons, op dat station aan. Mijn opdracht en die van den officier met mij op de locomotief, een zekeren luitenant Mihailenko, luidde om het hoofdspoor bij alle stations vrij te maken van treinen of wagons die den weg versperden. Tchernetzoff reed altijd met vollen stoom, meestal 's nachts en zonder zich bij stations op te houden: hij reed door tot hij op zijne bestemming was. Zijn trein schoot als een bliksemstraal en onder voortdurend gefluit de stations voorbij. Zijne plotselinge verschijning maakte een geweldigen indruk. Hij wist te handelen en hij had het geluk aan zijne zijde. Hij leed bij deze gevechten natuurlijk verliezen, maar zijne afdelingen slonken niet weg, want alles wat karakter bezat en moed kwam uit het Zuiden om onder den jongen officier te dienen. Helaas, hij is niet meer. Maar overal in het Noorden en Oosten van de Donprovincie is zijn naam legendarisch geworden.

Novotcherkassk was, jammer genoeg, ook al besmet met de republikeinsche praatziekte. Men deed er niets dan redekavelen en hielp de vrijwilligers al heel weinig bij hun wacht aan de grenzen der provin-

Russische boer en boerin van vóór de revolutie.

cie. Korniloff was bezig afdelingen van officieren te vormen om een kader voor een geregeld, goed gedisciplineerd en betrouwbaar leger samen te stellen. Maar Korniloff was het op sommige principieele punten oneens met Kalédine of liever met de „Krug," een soort kozakkenparlement, dat den hetman belemmerde bij alles wat hij ondernam.

Na verscheidene hevige gevechten in de buurt van Debalzewo, spoorwegknooppunt op de grens van de provincie, waarbij wij telkens de overhand hadden, werd ik naar Simferopol gezonden. Mijne zending bestond hierin, te trachten eene geregelde verbinding tot stand te brengen met „witte" troepenafdeelingen en met de Tartaren in de Krim, die algemeen tegen het bolschewisme waren. Zoowel op de locomotief als gedurende deze reis was Strachnikoff een en al toewijding, hij verliet mij geen oogenblik. Nadat ik de papieren, die men mij had toevertrouwd, aan den staf van de „witte" russisch-tartaarsche troepen had overhandigd, besloot ik een paar dagen te Yalta door te brengen om eenige vrienden van mij, die uit Petrograd daarheen gevlucht waren, op te zoeken. De bevelhebber te Simferopol stond mij een verlof van 7 dagen toe en ik vertrok per auto, steeds vergezeld door Strachnikoff.

De toestand op het schiereiland, zooals mij deze te Simferopol werd geschilderd, was weinig bevredigend. De Tartaren van de Krim waren werkelijk „wit" gezind, maar slecht gewapend en niet gereed tot den krijg. Het regiment dragonders van de Krim, dat steeds uit Tartaren werd aangevuld, was echter goed georganiseerd. Het was nog niet lang geleden in volmaakte orde van het front teruggekeerd, maar de eskadrons lagen verspreid langs de zuidkust, in elke stad een peloton. Een enkel eskadron onder bevel van mijn vriend kapitein Doembadze, Georgiër van afkomst, lag te Simferopol. De compagnieën, uit officieren samengesteld, in totaal drie, waren elk nauwelijks 50 bajonetten sterk. Artillerie ontbrak geheel. Sebastopol daarentegen, deze sterke oorlogshaven, bolwerk van het bolschewisme in het Zuiden, had een garnizoen van 10 tot 14 duizend soldaten en matrozen en van alle oorlogsschepen wapperde de roode vlag. Zoo leefde men dus op een vulkaan. Men kon elken dag verwachten, dat de leiders der bolschewisten hunne benden lieten oprukken, hetzij vanuit Sebastopol, hetzij vanuit het Noorden, teneinde dat kleine nest anti-revolutionairen van Simferopol te vernietigen. Lenin en Trotzki bezaten echter nog geen goed gedisciplineerd leger en op dat oogenblik namen de „witte" vrijwilligers aan den Don het meest hun aandacht in beslag. Zoodra echter deze uitgeschakeld zouden zijn, kwam de beurt aan de Krim om het lot van de andere provinciën te deelen. Uit ondervinding wist ik dat mijne kameraden, de vrijwilligers aan den Don, het hoofd konden bieden aan de „rooden". Voor het oogenblik althans.

Ik maakte mij gereed om naar het front te Debalzewo terug te keeren, want mijn verlof liep ten einde. Om het gebied, door de rooden bezet, veilig door te komen, had ik mij een soort vermomming aangeschaft, want op de heenreis van Debalzewo naar Simferopol hing ons leven verscheidene malen aan een zijden draad. De haat tegen de uniformen had zijn hoogtepunt bereikt. Maar al mijne plannen moest ik noodgedwongen laten varen, . . . Sebastopol kwam in beweging! In enkele dagen tijds was het geheele schiereiland door benden matrozen en werklieden overweldigd. Het bloed vloeide bij stroomen.

Ik lag rustig te slapen in het Hôtel de Russie te Yalta, toen Strachnikoff mij kwam wekken met de mededeeling dat er laat in den avond een torpedojager op de reede van Yalta voor anker was gekomen.

Er moesten matrozen geland zijn, want de hôteln knecht had aan Strachnikoff verteld dat hij aan den ingang van de haven matrozen had gezien en ook werklieden die bij groepjes van de haven terugkwamen, gewapend met geweren. Toen ik naar beneden ging om te telephoneeren naar de kazerne, waar een detachement officieren was gehuisvest, vond ik de hall vol hôtelgasten die óf door de verontrustende berichten waren gewekt óf niet naar bed waren gegaan. Allen kwamen op mij af en verzochten mij het hôtel in staat van tegenweer te brengen. Dit voorstel maakte op mij een lachwekkenden indruk, omdat het voornamelijk burgers, grijsaards en vrouwen waren. Intuschen was de toestand weinig bemoedigend. De telephonische verbinding was verbroken en ik wist dus niet of de afdeling officieren den matrozen weerstand zou bieden en evenmin of men verbinding had gekregen met het eskadron tartaarsche dragonders, dat op een viertal kilometers van Yalta, in de keizerlijke bezitting „Livadia" was ondergebracht.

(Wordt vervolgd).

¹⁾ De uitgestrekte nederzettingen der kozakken.

DE HUWELIJKSMAKELAARSTER

„Nee,” zei juffrouw Miggs ontmoedigd, „het viel mij heelemaal niet mee. Ik legde mijn hand onverwachts op mijn hart en riep uit alle macht: „o hemeltje, o hemeltje!”, net zoo als jij het mij gezegd had, én toen wendde ik voor flauw te vallen. Ik liet mij voorover vallen, zoodat hij mij in zijn armen moest opvangen — maar — misschien overviel het hem een beetje — hij liet mij rakelings

nachts te huilen, zoodat hij je hooren kon, zooals ik je zei?”
„J-ja — en toen zei hij den volgenden morgen, dat ik hem moest laten trekken.”
„Laten trekken?” deed juffrouw Benton verbaasd.
„J-ja . . . Hij dacht dat ik kiespijn had . . .”
Juffrouw Benton wreef met haar magere hand langs haar voorhoofd en dacht na.

„Het is duidelijk genoeg,” zei ze ten slotte, „hij heeft geen hart en geen gevoel. En als het waar is wat je zegt, dat hij alles eet wat je voor hem neerzet en dat hij nooit eens erop scheldt, dan is het duidelijk genoeg dat je hem door zijn innerlijk niet krijgen zal. — Hoe staat het met zijn zak?”
„Dat is ook misère,” zei juffrouw Miggs somber. „Ik ben dom genoeg geweest om hem te vertellen dat ik zoo'n moeite

De verbinding van Rijn, Main en Donau.

Op deze pagina brengen wij een vijftal interessante foto's van de werkzaamheden aan den grooten scheepvaartweg Rijn, Main en Donau, waardoor, indien hij eenmaal tot stand gekomen is, de drie genoemde rivieren verbonden zullen zijn en op deze wijze een directe verbinding te water zal zijn verkregen tusschen de Noord- en Zwarte Zee, dus tusschen Europa en Azië. De economische beteekenis van dezen waterweg springt direct in het oog, indien men bedenkt, dat het vervoer te water veel goedkoper is dan per spoor, en dat men in de toekomst om bijv. van Rotterdam naar de landen rondom de Zwarte Zee goederen te verzenden, niet meer van den zeeweg gebruik zal behoeven te maken (zie ons kaartje). — Onze foto's geven, hierboven rechts: De werkzaamheden aan den Donau bij Passau.

langs hem heen strijken, en ik kwam met een smak op den grond terecht en bezerde mijn elleboog . . .”

Juffrouw Miggs voelde het nog, en wreef met haar hand over de gevoelige plek.

„En raapte hij je op?” vroeg juffrouw Benton, zonder acht te slaan op de wrijf-manoeuvres van haar vriendin.

„Nee, hoor! Hij keek naar mij alsof-ie van lotje getikt was en liep toen naar juffrouw Brown naastaan. En — en —”

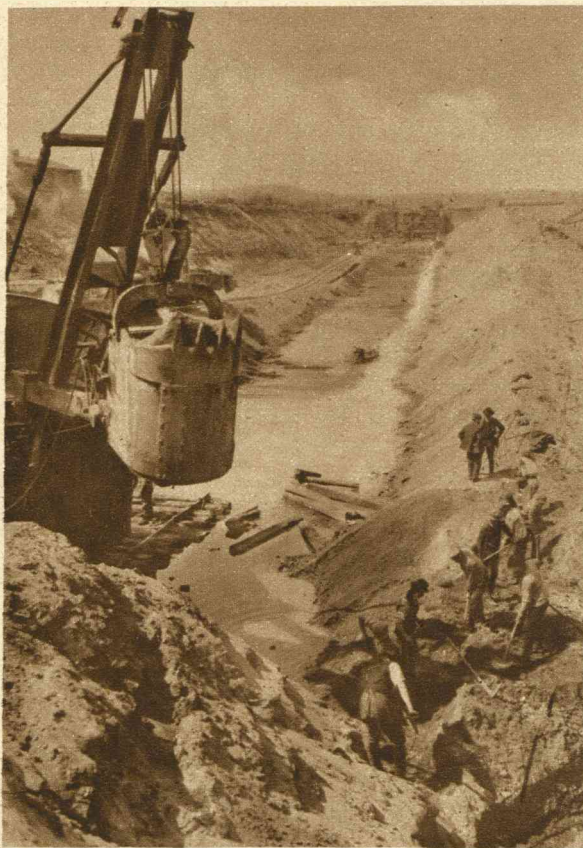
„Nou — en ? Ga dan door, mensch,” drong juffrouw Benton nieuwgierig aan.

„En — en ik hoorde hoe hij haar vertelde dat hij geloofde dat ik tegen den grond geslagen was door 't zuur. Had hij maar geweten, dat het niet van het zuur was, maar dat het kwam omdat ik . . . liefheb!”

„De kapitein is al geen haar anders dan andere mannen! Maar in ieder geval, hij mag zoo hard sthijnen als hij wil, hij moet toch hier of daar een zwakke plek hebben, en als . . .”

„Ik heb al van alles geprobeerd. Maar ik kan hem niet naloopen als een hond en hem smeeken mij te trouwen. Daar kan ik mij zelf niet toe krijgen — nog niet, in ieder geval. Ik voel mij anders zoo wanhopig, dat ik tot alles in staat ben!”

„Nou mensch, ik ben zooals je weet tweemaal getrouwd,” zei juffrouw Benton. „Mijn eerste man kreeg ik wat je noemen mag door zijn maag. Hij was gek op een goed leventje, en kalfslever en ham — nou, daar kon je hem wel in begraven. Een week lang kwam hij elken avond bij mij — nou! en je weet, dat ik koken kan! Hij wist het ook, en nadat ik hem een gebakken kalfslever had voorgezet, hebben wij een poosje gepraat en het zaakje was voor mekaar! Hij stierf aan zijn „droppie” en nog een paar dingen, en twaalf maanden later trouwde ik Benton. Ik kreeg hem door zijn hoofd. Hij wou een verstandige vrouw, die hem helpen kon in zijn zaken. Enfin, om kort te gaan, kapitein Baker moet ook een zwakke plek hebben. Zie te weten te komen, wat het is, en je heb hem, mensch! Heb je al eens geprobeerd om des

Groote zandgrijper, waarmede het kanaal bij Bamberg-Viereth wordt uitgediept.

had om rond te komen sinds Miggs dood is en dat ik nooit eens iets apart kon leggen.”

Eventjes was het stil en toen riep juffrouw Benton plotseling uit: „Ik weet het! We zullen hem bang maken! Je kan mij niet wijsmaken dat niet negen van de tien mannen in hun leven iets gedaan hebben, wat zij voor geen sterveling willen weten. En je kunt wel op je duimpje nagaan, dat kapitein Baker, al doet hij zich nog zoo mooi voor, geen haar beter is dan de rest.”

„Ik denk toch niet, dat . . .” wierp juffrouw Miggs tegen.

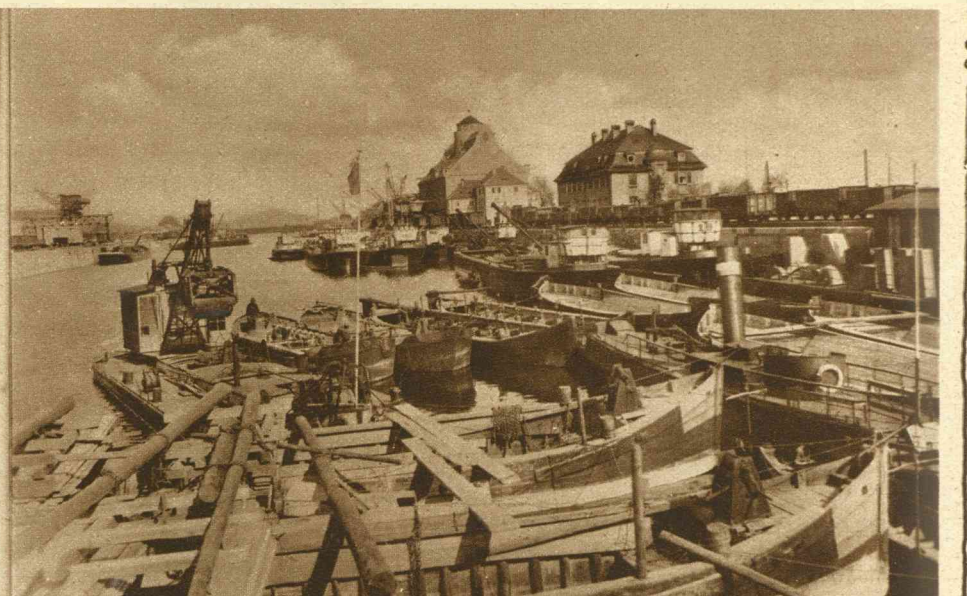
„Laat mij maar denken,” viel juffrouw Benton haar in de rede. „Je hebt mij eens verteld, dat kapitein Baker in zijn slaap praat, en dat jij en je nicht vaak wakker van hem gekomen zijn. En hij praat ook, heb je mij gezegd, als hij in de voorkamer zijn middagdutje doet. Nou, ik kom morgenmiddag om half twee naar je toe. Dan maak jij dat je niet thuis bent, en dan wacht ik op je. Afgesproken? En dan zal ik wel eens goed luisteren, wat hij voor vreeslijks vertelt. Naderhand zal ik dan eens onder vier oogen met hem praten, en hem vertellen dat ik alles weet. Als hij kwaad wordt, dan is er een of ander niet in orde, en zal ik hem vertellen, dat ik mijn mond alleen maar zal houden als hij een nette vrouw trouwt en zijn leven betert. Van het een komen wij natuurlijk op het ander, en dan kan ik zoo terloops jou naam noemen en hem vertellen dat je liever sterven zou dan het te laten merken, maar dat je den grond wel kan zoenen waarop hij loopt. En dan — nou maar, binnen één maand ben jij juffrouw Baker, hoor — wat ik je zeg!”

Juffrouw Benton keek triomfantelijk op juffrouw Miggs neer, terwijl zij bij de laatste woorden haar mageren wijsvinger als een puntige dolk op haar vriendin's borst plantte.

„Mensch, je bent een kraan! Ik krijg een beving, als ik er aan denk. Mijn hart klopt compleet hier —” en juffrouw Miggs wees op haar keel.

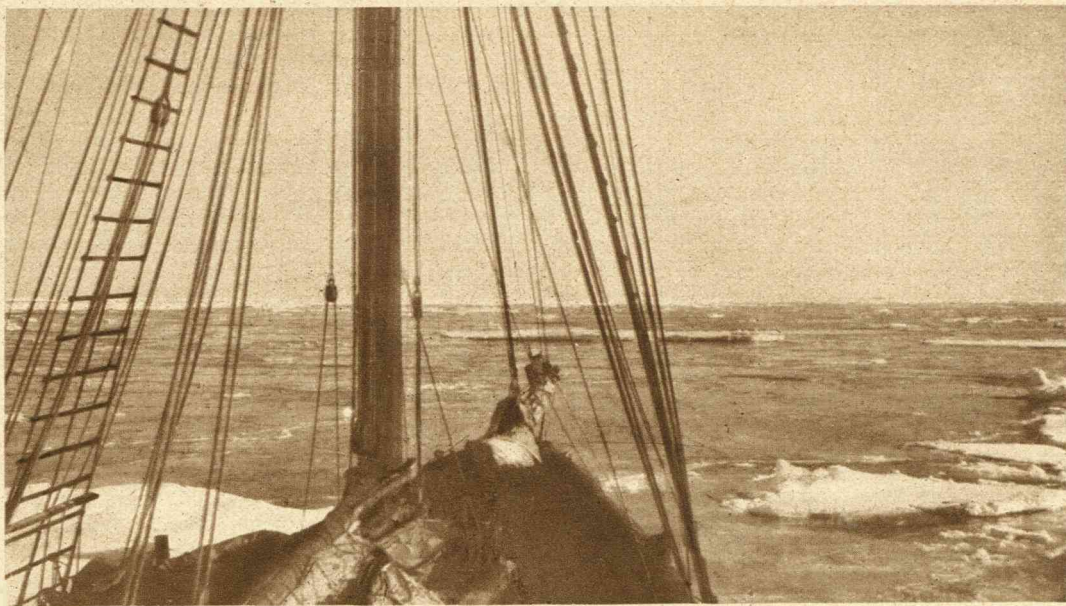
Het stuwwerk bij Main-Aschaff (Aschaffenburg). Het winnen der electriciteit als drijfkracht voor de sluisen.

Gezicht op de Donauhaven in Regensburg.

Den volgenden dag, precies half twee — kwam juffrouw Benton. Tien minuten over half twee was zij in de voorkamer en luisterde. In 't eerst hoorde zij niets dan snurken, en toen woorden zonder zin. Bij sommige ervan spitste zij haar ooren. Dat was als de kapitein het over zijn reizen had. Duidelijk sprak hij daarna het woord „Felbridge” uit. Zij hoorde het niet eens, maar wel twee, drie keer. En telkens als de kapitein dat woord zei, bracht hij zijn hoofd naar zijn voorhoofd en trok hij met zijn oogleden.

„Ik kwam een half uurtje geleden hier binnen om een praatje te maken met juffrouw Miggs,” zei juffrouw Benton een kwartiertje later, toen de kapitein, zijn oogen wrijvend, de keuken binnenkwam. „Ze was echter niet thuis en daarom bleef ik op haar wachten in de kamer. Omdat ik in de voorkamer hoorde praten, ging ik eens kijken wie er was. U was het, kapitein Baker — u praatte in uw slaap . . . En ik zal u maar direct ronduit zeggen, dat ik alles weet . . . U vertelde alles. Het was verschrikkelijk. Mijn bloed stelde. En mijn hart stond erbij stil. — Ja, u mag wel bleek worden! Wat? — U gelooft niet, dat ik alles hoorde? Nou —” vervolgde ze triomfantelijk — „al is het dan niet een duizendste zoo erg als die andere dingen die u zei, dan zal ik u dat ééne

Shackleton's laatste Zuidpool-expeditie

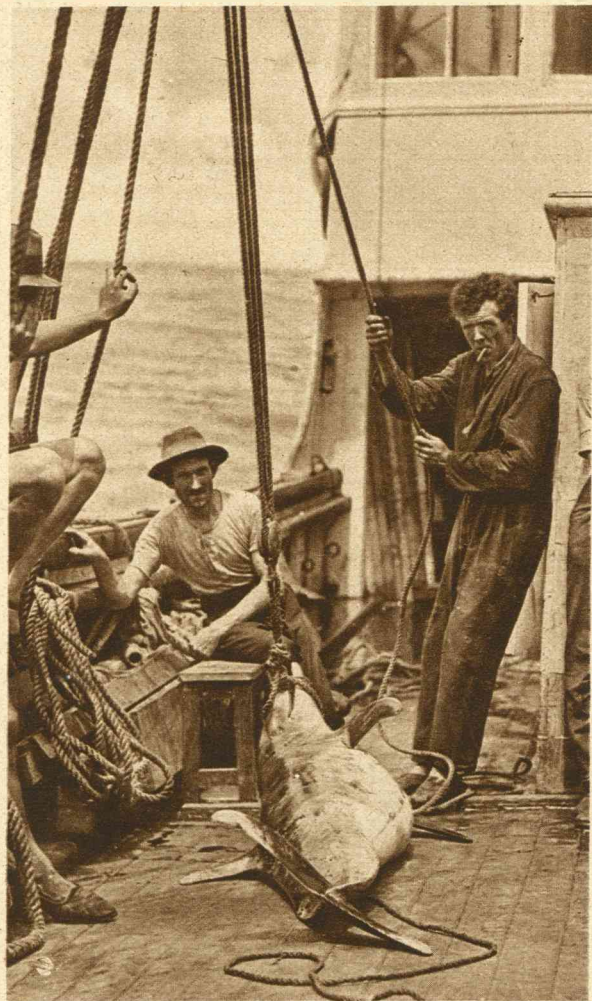
Op deze pagina beelden wij een serie fraaie foto's af, ontleend aan de film „Zuidwaarts met de „Quest”, Shackleton's laatste Zuidpool-expeditie”. Het alleenrecht voor opvoering van deze zeer belangrijke en interessante film behoort aan de „Meteor Film Cy.” te Amsterdam, die ons welwillend de foto's ter reproductie afstond. — Zooals onze lezers weten is Shackleton zelf gedurende deze reis aan boord van de „Quest” aan een hartkwaal overleden. De gezagvoerder Frank Wild, een zeer ervaren en bekende Zuidpool-onderzoeker, zette de reis echter voort, en de film nu brengt de avonturen van het kleine troepje helden, dat ontbering, koude en doodsgevaar trotseerde, op pakkende wijze in beeld. Hierboven: De „Quest” temidden der ijsvelden.

eigenlijk geen Baker. Maar ik moest mezelf toch een naam geven, en daarom nam ik dien — en ik kon mij met geen mogelijkheid herinneren waar ik woonde. Maar God zij dank — nou weet ik het, en ik ga naar Felbridge. Met een beetje geluk kan ik den trein van drie uur twintig nog halen!”

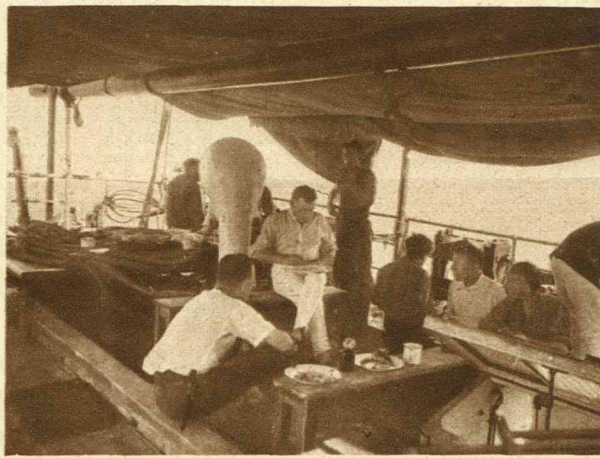
Hij rende naar boven, pakte zijn klein handvalies en was in een ommeentje weer beneden.

„Zeg maar aan juffrouw Miggs hoe het kwam!” zei hij buiten adem. „Ik heb twee pond achtergelaten om haar te betalen. Dat is meer dan ik haar schuldig ben. Goeden

hier,” zei ik, „twee pond op de tafel, of ik loop je na net zoo lang tot ik een agent zie,” zei ik. „Nou, toen betaalde hij natuurlijk, hè? Dat kun je denken! Hier is het geld, mensch. Doe het maar gauw weg, — Ja, als ik wat doe,

Shackleton's laatste Zuidpool-expeditie.
Een gevangen zeeleeuw wordt aan boord gheschen.

Shackleton's laatste Zuidpool-expeditie.
Het leven aan boord.

dag, en nog wel bedankt. Als dat nu niet zoo moest wezen, dat u hier kwam en mij in mijn slaap hoorde praten, dan weet ik het niet . . . !”

* *

„Is — is het in orde?” vroeg juffrouw Miggs. De kapitein was net tien minuten geleden vertrokken toen zij thuiskwam.

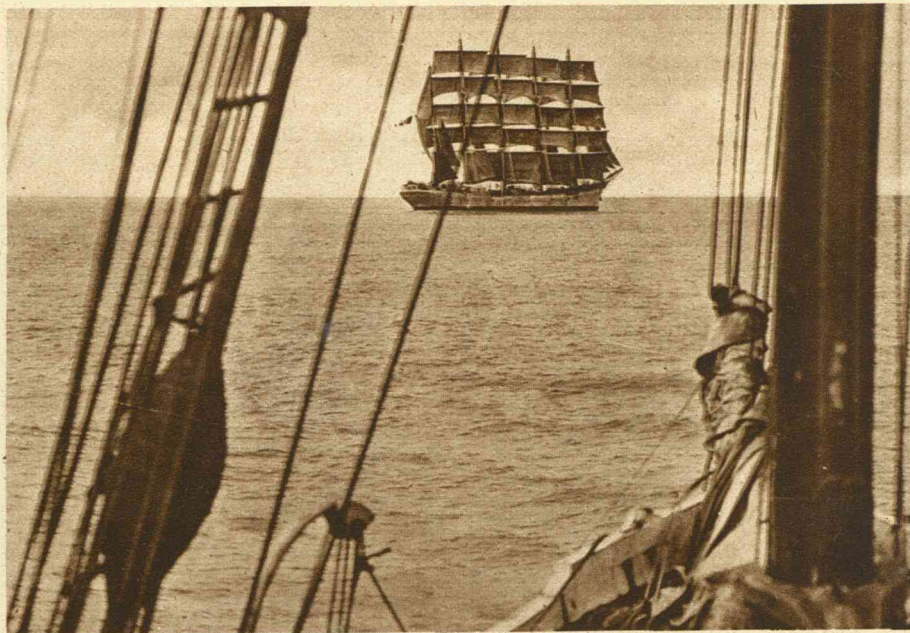
„Hoor eens, mensch,” zei juffrouw Benton plechtig, „je bent door het oog van een naald gekropen, en je mag er me wel dankbaar voor zijn . . . Ik luisterde naar hem terwijl hij in zijn slaap praatte, en — schrik niet, mensch, — hij liet uit, zoo helder als de dag, dat hij al getrouwd was

zegen: wat heeft u in Felbridge uitgehaald! Ja — in Felbridge! Nou hoort u meteen wel, dat ik het weet, hè . . . ?”

De kapitein deed een stap achteruit — als had juffrouw Benton een revolver op hem gericht. Het bloed stroomde terug naar zijn gezicht. „Eindelijk! Eindelijk!” riep hij uit. „Eindelijk weet ik het toch! Felbridge is het!” En in zijn opgewondenheid greep hij juffrouw Benton's magere handen en schudde ze allebei tegelijk wel honderd keer. „U heeft mij zoo'n grooten dienst bewezen, dat ik U mijn heele leven dankbaar zal zijn,” verklaarde hij.

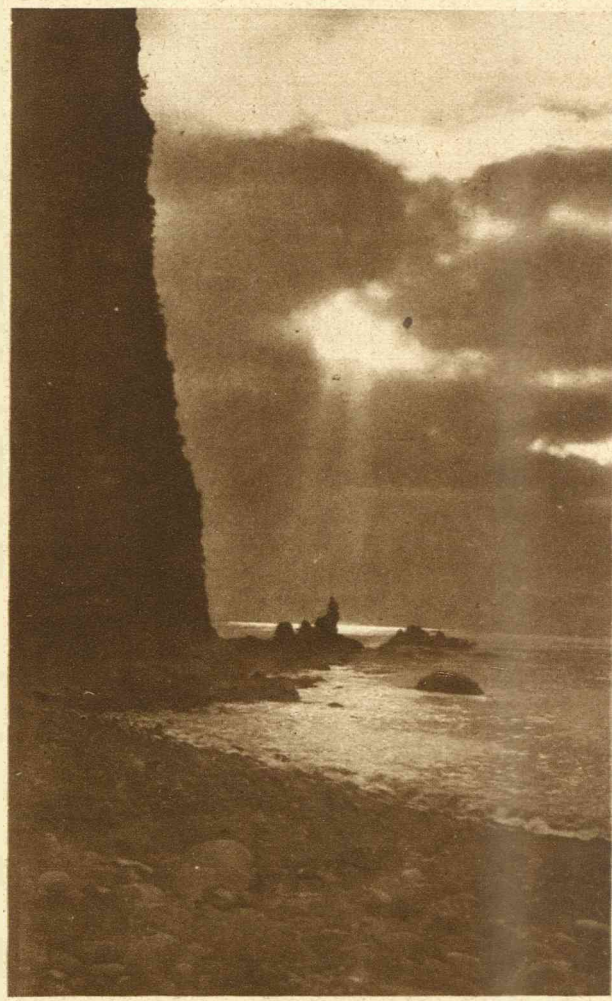
„Hè?! Hoe dan?” vroeg zij.

„Omdat mijn vrouw in Felbridge woont. Ik heb haar” — zijn stem daalde — „in geen vijftien maanden gezien. Zij moet wel denken, dat ik dood ben . . . U moet weten, dat ik bij Kaap Finisterre over boord geslagen ben. Ze dachten, dat ik verdronken was, maar een vrachtboot pikte mij op. Ik was mijn geheugen kwijt, en ik kon mij niets meer herinneren. Niets meer. Niet eens waar ik woonde. De vrachtboot was onderweg naar Frankrijk. Daar heb ik maanden in een hospitaal gelegen en toen kwam ik weer in Engeland. Ik wist niet eens hoe ik heette, want ik heet

Shackleton's laatste Zuidpool-expeditie.

De „Quest” passeert een vijfmaster.

Shackleton's laatste Zuidpool-expeditie.
Natuurstemming, aan boord der „Quest” opgenomen.

doe ik het goed. Dat zie je wel. Je mag me wel dankbaar zijn. Ik zei je toch wel, dat ik hem bang zou maken, niet?”

„Ja — d-dank je,” zei juffrouw Miggs benepen. „Maar je zei toch, dat je hem bang zou maken om hem met mij te laten trouwen . . . ?”

„Dat komt toch op hetzelfde neer,” zei juffrouw Benton. „Want als zulke kerels eenmaal hun zinnen erop gezet hebben, om een heelboel vrouwen te trouwen, dan scheiden ze er nooit mee uit. Hij zou na een paar maanden weer naar een ander gegaan zijn, en hoe zou je dat gesmaakt hebben?”

„Niet erg, dat is zoo,” zei juffrouw Miggs, als altijd bezwijkend onder de autoriteit van juffrouw Benton.

„Natuurlijk immers niet, mensch,” zei deze. „Daarom zie je, dat ik alweer gelijk heb . . .”

(Vrij naar het Engelsch).

„Ziet Jansen er niet slecht uit?”

„Ja. En ik geloof dat ik weet waarom!”

„Waarom dan?”

„Nou, de dokter zei hem dat hij alleen maargedurende zijn maaltijden mocht drinken en nu ben ik bang dat hij zich overeten heeft.”

Haar Schuld Geboet

3)

Ja, mijn hart heeft in stilte een altaar voor haar gebouwd, waarvoor ik iederen dag haar dank zeg omdat zij in mijn treurig leven een glimp van bijna vergeten poëzie bracht. Als het een zonde is, dan moge God het mij vergeven. Ik weet, dat ik reeds boete genoeg doe, en zij knaagt en verteert mijn leven. Wij kunstenaars zoeken, zolang wij leven, met gansch ons hart naar een ideaal. En al bespot men ons daarom ook — toch gelooven wij eraan. En als wij denken, er een gevonden te hebben, dat ons met nieuwe kracht bezielt, dat ons teruggeeft, wat wij meenden verloren te hebben — dan zijn wij dankbaar en gelukkig als kinderen, dan vereeren wij en beminnen wij. Ik houd van haar met reïne, stille toegenegenheid. Dat het daar echter toe gekomen is — ik draag de schuld niet alleen. Op jou werp ik de helft terug. Tot op heden bleef ik onbegrepen voor jou, je hebt je geen enkele moeite gegeven, de teerheid van mijn gemoedsleven ook maar te benaderen. Zelfs thans ben ik hier nog een vreemdeling. Mijn werken en pogen liet je onberoerd, en terwijl ik met ieder nieuw jaar duizenden nieuwe vrienden maakte — bleef ik in mijn eigen huis onbekend. Geestelijk zou ik verhongerd zijn. Tot nu toe heb ik in stilte gevochten, om een gedeelte van mijn idealisme te behouden. Jij hoort tot die vrouwen, die inplaats van een hart, alleen maar verstand te geven hebben, die niets dan den nuchteren plicht kennen en erkennen. Je stem doodt; allen dingen, die je aanvat, ontnemen je den bloesem, den gouden glans der poëzie. Een man die in een andere sfeer leeft en die ander werk heeft, kan zich daaraan misschien gewennen — voor ons beteekent het sterven, onttrekken van allen levenslust. Denk aan de eerste jaren van ons huwelijk: op mijn knieën, onder bittere tranen heb ik je gesmeekt: word toch zachter, sla toch wat warmere tonen aan, luister naar mij, ik heb behoefte aan liefde, misschien meer dan anderen, want wij, die ons aan de kunst gewijd hebben, wij blijven kinderen, ook hierin. Maar alles is vergeefs geweest! Mijn hart heeft naar liefde geschreeuwd — het bleef onverhoord! Zoo is het gekomen, want zó moest het komen! Klaag mij niet alleen bij den Hemel aan. Jij behoort naast mij! Wij hebben ons alle twee vergist. Het was een vergissing toen wij ons vereenigden voor ons leven. Nu heeft het zich ernstig gewroken!"

Slechts met moeite had Reinbeck nog de laatste woorden gesproken: Nu zonk zijn hoofd moede op zijn borst.

Doodsche stilte heerschte in de kamer. Slechts het zachte tikken van de pendule op den schoorsteenmantel was hoorbaar. Na een oogenblik ruischte de zijden japon van de vrouw toen zij zich naar de deur wendde. Maar zij bleef nog staan. Zij hief het hoofd op. Haar gezicht had een strenge, ijskoude uitdrukking.

„Heb je mij misschien nog iets te zeggen? Of zijn wij met de afrekening klaar?" De toon van haar stem deed oneindig veel pijn.

„Ottilie! Dat is alles!"

Zij gaf geen antwoord. Toen zei ze: „Dan zijn wij quitte. Het is goed. Doe buiten de deur wat je wilt, ik zal je niet meer lastig vallen. Maar in huis ben en blijf ik de meesteres. Onthoud dat."

Zonder een groet voor den nacht liep zij hem voorbij naar de deur. Hij hoorde haar langzame, vaste schreden de trap opgaan. Daarna sloeg de deur van de slaapkamer achter haar dicht. Reinbeck stond nog steeds als aan den grond genageld en keek naar de deur, waardoor zij verdwenen was, alsof zij nog terug moest komen. Maar zij kwam niet meer terug. Het heen en weer loopen boven zijn hoofd verstomde eindelijk. Zij had zich ter ruste begeven.

Als in een droom wankelde Reinbeck naar het venster, dat hij opende en liet den koelen nachtwind langs zijn slapen waaien. Als fluisterend voer de wind door de toppen der boomen; het geruisch van de rivier drong door de stilte. De maan was reeds achter de bergen ondergegaan, maar zij verlichtte nog den omtrek van een hoog huis aan den voet van het slot. Daarop liet Reinbeck zijn oogen rusten. Langen tijd stond hij aan het raam, als kon hij zijn blik niet meer afwenden van het huis en den wijngaard daarboven.

„Daar begon het," fluisterden zijn lippen. „Waar zal het eindigen? Er gebeure wat er wil, maar bescherm haar God, want Gij zijt rechtvaardig!" — — —

Eenige weken later liep Reinbeck langs den weg, welke zich ongeveer ter hoogte van de ruïne langs den berg slingerde. Het was na den middag, en een echte lentedag. Helder en frisch glansde overal het eerste groen; een zachte, warme wind streek als liefkoozend langs boomen en struiken. Alles was zoo klaar en licht. Vreugde scheen de gansche wereld te bezielen. Men had bijna kunnen denken, dat aan den blauwen hemel duizenden klokken luidden ter eere van het langverwachte lentefeest.

Maar de man, die daar stil en in zichzelf gekeerd voortliep scheen geen oogen voor de pracht en de vreugde van dezen dag te hebben. Reinbeck zag er bleek en ernstig uit. Zijn glansloze oogen richtten zich vaak ten hemel; dan was het echter weer alsof zij terugkeerden tot hetgeen zijn ziel bezighield. Af en toe bleef hij ook wel staan en luisterde, als uit het struikgewas aan den kant van den weg het gelach klonk van bloemenzoekende kinderen.

De weg, die hier langs den berg liep, was maar smal. Beuken en eiken, waartusschen dicht struikgewas groeide,

omzoomden en beschaduwden hem. In de verte ging een rots steil omhoog; op de uiterste punt ervan stond een metalen kruis te schitteren.

Toen Reinbeck in de nabijheid ervan was gekomen, hoorde hij door een welbekende stein zijn naam noemen. Een vluchtig rood kleurde zijn gelaat, toen hij zijn hoofd ophief, en boven, half door het struikgewas aan zijn blik onttrokken, een slanke meisjesgestalte ontdekte. Het was Helena. Hij groette en bleef toen stil staan, de oogen naar haar opgeheven. Zij droeg een eenvoudig, grijs japonnetje; een paar versch geplukte violen sierden haar boezem.

„Wilt u niet naar boven komen?"

Hij schudde treurig zijn hoofd, maar bleef staan.

„Kom toch — een oogenblikje! U moet niet zoo treurig kijken, terwijl alles rond u zich verheugt. Nu, komt U niet? Kom!" — Zij wierp haar lieve hoofdje een weinig naar achteren en lachte hem van onder haar half neergelaten donkere wenkbrauwen toe.

Onbeweeglijk had hij haar tot nu toe aangekeken. Nu hief hij zijn hoofd op.

Zij was van de bank opgestaan en kwam hem tegemoet.

„Zoo, kom nu! U mag niet voorbijgaan, zonder mij een hand te geven. Het is al lang genoeg geleden, dat wij elkander voor het laatst gezien hebben. Sinds dien balavond. Zó, geef mij nu een hand. Hoe maakt U het?"

„Ik? U weet het al lang: als ik bij U ben, is alles goed!"

Hoe nieuwe dansen ontworpen worden.

Thans kan men niet meer alleen spreken van „mannequins", maar ook van „dancquins". Deze laatste zijn poppen, zooals bijvoorbeeld Dorothy Terris te New York, de ontwerpster van den bekenden „Mome Tango", ze gebruikt om de passen bij nieuwe dansen te probeeren. — Op onze bovenste foto ziet men Miss Terris bezig met haar dancquins. De foto beneden toont, hoe een bekende danseres voor Dorothy Terris een door deze nieuw-ontworpen dans op haar vleugel-piano vóór danst.

Hij hield haar kleine, smalle hand nog steeds in de zijne. En zij liet het thans ook toe, dat hij met zijn andere hand over haar glad naar achteren getrokken zwarte haar streek.

„Is het niet een heerlijke lentedag vandaag?" ging zij voort.

Hij knikte en hield zijn oogen met een dankbare uitdrukking op haar gericht.

„Ja, ja!" zei hij eindelijk. „Nu zie ik de lente ook. Heb je geen lust, nog een eindje mee het bosch in te gaan?"

Zij dacht een oogenblik na: Toen knikte zij.

„Het is wel niet goed, dat ik het doe, tenminste niet in de oogen van enkele kletsers in de stad beneden, maar ik wil u uw verzoek vandaag niet weigeren. Maar laten wij dan op de hoogte blijven."

Reeds hadden zij samen een eindje pratend afgelegd, toen Helena haar begeleider voorbij liep en rechts van den weg het kreupelhout inging.

„Volgt U mij maar!" riep zij hem toe.

Het volgend oogenblik stonden zij op een open plek van het woud, vanwaar men een fraai uitzicht had op het omringende landschap. Tusschen de wortels van een tweetal dennen stond een soort rustieke, met mos begroeide bank.

„Ziet u," zei Helena, „dat is een van mijn lievelingsplekjes. Hoe dicht ook bij den weg, komt er toch zelden iemand hier. Hier kan men ongehinderd lezen en droomen."

„En gelukkig zijn!" vulde Reinbeck aan.

„Dan moest u vaker hierheen komen, misschien..."

Reinbeck schudde treurig zijn hoofd.

„Menigeen vindt het geluk nooit, waarheen hij zijn schreden ook richt. En als hij het al gevonden meent te hebben, dan is het meestal te laat. Dan moet hij het vrijwillig weer laten gaan, of het wordt hem ontnomen, en hij blijft achter, nog grooter bedelaar, dan hij was voor dien tijd. Ik ben hier voor het eerst, en toch grijpt het mij als een wonder aan en het doet mij bijna gelooven, dat deze plaats ook mij nog genezen kan."

Helena was stil geworden. De vroolijke uitdrukking

van haar gelaat had plaats gemaakt voor een van grooten ernst. Met haar armen slap langs haar lichaam, stond zij voor den man, wiens gansche gevoel op dit uur naar uiting zocht. Langzamerhand scheen het vermoeden ervan haar te doordringen en een lichte huivering deed haar rillen. Iets zwaars, donkers legde zich op haar hart, een gevoel van angst en vrees, waarvan zij zichzelf toch niet goed rekenschap vermocht te geven.

Nu vernam zij weer de stem van den man.

„Juffrouw Helena," vroeg hij, „wilt u mij niet uw hand geven? Toe, alstublieft!"

Hij had al zoo vaak om deze kleine gunst gevraagd. Zij wist, hoe gelukkig zij hem hierdoor maakte, en zij stond het hem dan ook steeds toe. Hij hield haar hand stil in de zijne. Zijn oogen dwaalden afwezig in de verte. Toen wendde hij zich tot haar en zei zachtjes: „Kunt u nog vragen, Helena, waar voor mij het geluk woont? Waar u is, daar alleen is het voor mij. Schudt niet van neen. Moet ik u dan nog zeggen, wat mijn gedrag u al lang verraden heeft, dat ik van u houd, innig veel, onuitsprekelijk."

„Dat mag u niet zeggen! Dat niet!"

„Helena!"

„En ik wil het niet hooren! Niet van u!" Zij trok haar hand uit de zijne en keerde zich half om.

„Wees niet boos, Helena, luister naar mij! Misschien vindt u dan ook een woord van verontschuldiging voor mijn gedrag. Wendt u niet van mij af; laat mij uw gezicht zien, want zonder den glans daarvan is de wereld thans donker voor mij. Ik weet niet, hoe het voor mij nog zal afloopen, maar ik weet — en ik gevoel het ieder uur — dat ik zonder u niet meer kan leven. Kon ik u toch zeggen, hoe dankbaar ik u ben, voor ieder goed woord, voor iederen vriendelijken blik, dien u voor mij over hebt. Als ik zoo vaak naar u toekwam deed ik dit, omdat mijn hart zoo treurig was, omdat ik vreesde dat het proza thuis mij zou doen stikken. U weet niet, hoe ik lijd, en niet alleen slechts door het verlangen. Hoe vaak toch zou ik eruit willen trekken, naar boven, naar die bergen — de verte in, naar het Zuiden — en nooit meer terugkomen! En dan denk ik aan mijn kleinen jongen, het liefste wat ik heb — en dan blijf ik en trek moede mijn karretje voort. U alleen bent het, die mij staande houdt. Dag en nacht denk ik slechts aan u, al mijn gedachten zijn bij u. Ik dans, ik ben het vroolijke gezelschapsmensch, en als ik thuis kom, dan ween ik bijna mijn oogen uit, omdat Lena Kettner niet de mijne is. Noch het woud, noch mijn werk geven mij mijn rust weer terug. Het beetje vrede, dat ik nog in het uiterste hoekje van mijn hart bewaarde, is nu ook weg. Helena," — hij tastte naar haar hand — „het is niet alleen je lieve gezicht, maar je heele persoon, omdat ik zoo veel in je terugvond, wat ik verloren waande, wat ik reeds jaren heb moeten ontberen. Helena — kijk mij aan — zeg mij — neen, niet huilen! Wat heb ik je gedaan? U mag niet weenen, u niet! Helena — ik heb je onuitsprekelijk lief."

Hij trok haar zachtjes tegen zich aan, en keek haar fel-ontroerd in het treurige, van tranen natte gezicht. En toen op eens drukte hij zijn mond op den hare, hij kustte haar oogen, haar wangen, bevend, zichzelf vergetend.

„Helena, mijn alles, mijn leven! Zég mij: kun je mij liefhebben? Maar een beetje! Red mij, verlos mij!"

Zij had met gesloten oogen in zijn armen gerust. Nu rukte zij zich los. En stiet hem van zich af.

„Neen — neen!" riep zij, angstig en verschrikt, den blik op hem gericht.

„Helena! Zoo niet! Zoo niet! Zonder jou is het geen leven meer! Kun je mij niet liefhebben? Helena!"

Wild schudde zij haar hoofd.

„Neen — neen!"

„Helena!" — Het kwam als een onzegbare jammerklacht over zijn lippen.

Zij echter wees met uitgestrekte rechterarm naar de richting, waar de weg liep en wendde zich toen van hem af.

Nog een paar seconden bleef Reinbeck staan. Zijn oogen schenen zich in den grond te willen boren. Er heerschte een zwijgen, alsof ieder van hen wat begraven had. Toen ruischten de beuken boven hen.

Een oogenblik bleef Helena nog als aan den grond genageld staan. Dan opeens viel zij op haar knieën op de bank. Haar armen omsloten den stam van den den, haar gloeiend gelaat drukte zij tegen de leuning.

„Of ik van je houd?" snikte zij. „Ja, ja, eeuwig, zonder woorden! God in den hemel moge het mij vergeven, als het mogelijk is. O God, Gij die de harten onderzoekt en goed en kwaad naar Uw goedheid afmeet — vergeef mij, wat ik aan zonde op mij laadde. De liefde is over mij gekomen, ik weet niet hoe, en nu moet zij blijven onder duizend smarten. Straf mij naar uw welbehagen, ik zal alles dragen. Maar neem zijn beeld niet meer uit mijn hart, hoe onzegbaar ik ook lijd. Want ik moet hem beminnen nu eeuwig!"

* * *

Op een avond in Mei liep Helena over de brug naar de stadskerk toe. Het was een echte Mei-dag, die vandaag spoedig ter ruste ging. Zwaluwen scheerden door de lucht, streken langs de daken der huizen en omringden den slank-opstijgenden kerktoren, in welks vensters de ondergaande zon purperen vlammen ontstak.

Helena richtte hare schreden naar de smalle deur, welke aan den voet van den toren naar de hooggelegen woning van den torenwachter voerde. Zij zag er ernstig en in zichzelf gekeerd uit en keek slechts vluchtig op, als een groet haar oor beroerde.

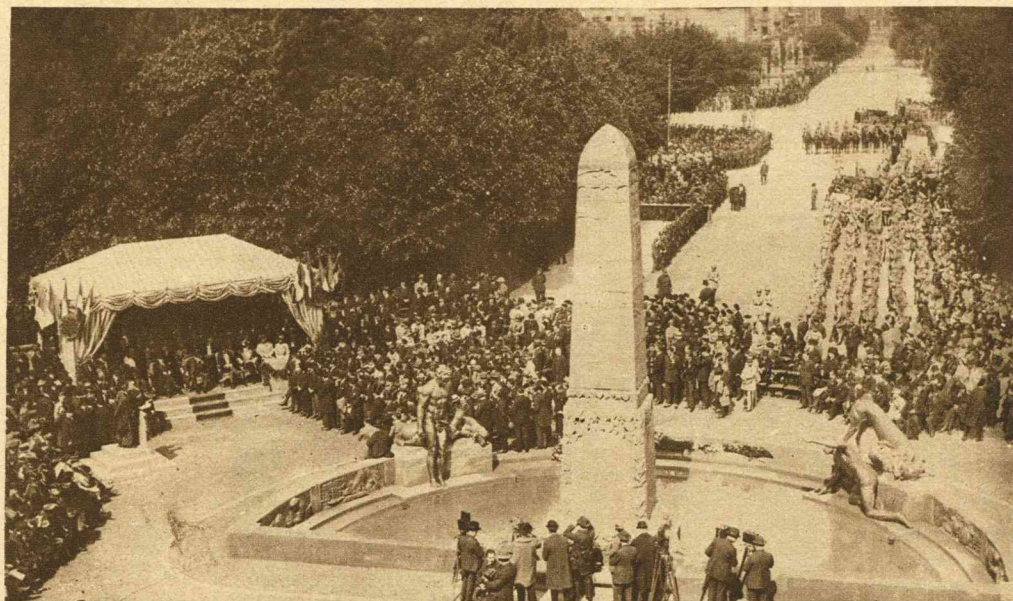
(Wordt vervolgd).

UIT HET VOLLE LEVEN

Dr. E. Gorter,

te Leiden, die benoemd is tot hoogleeraar in de kindergeneeskunde aan de Universiteit aldaar.

Het eeuwfeest van Pasteur.

De officiële herdenkingsplechtigheid te Straatsburg.

De heer A. A. H. W. König,

oud-minister van Waterstaat, die benoemd is tot directeur-generaal der Posterijen en Telegrafie.

Terug van Berlijn.

De Koninklijke Vereeniging „Mannenkoor” te 's-Hertogenbosch, gekiekt na terugkomst van haar tournee naar Berlijn.

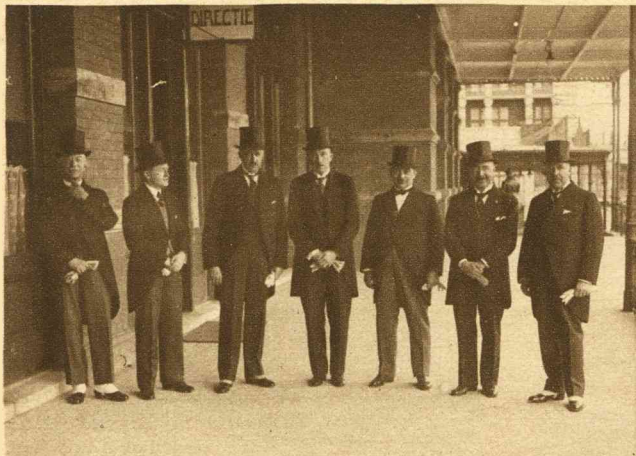
De heer D. Verwey,

brigadier der Rijksveldwacht te Arnhem, herdacht onlangs het feit, dat hij vóór 25 jaar bij de Rijksveldwacht werd aangesteld.

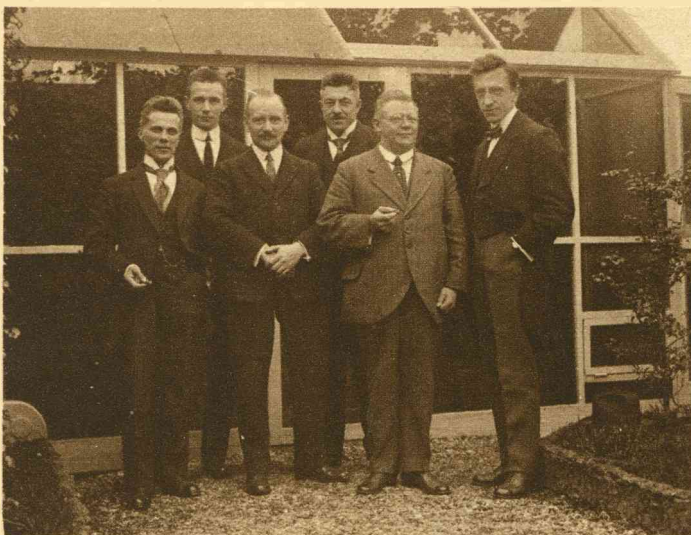
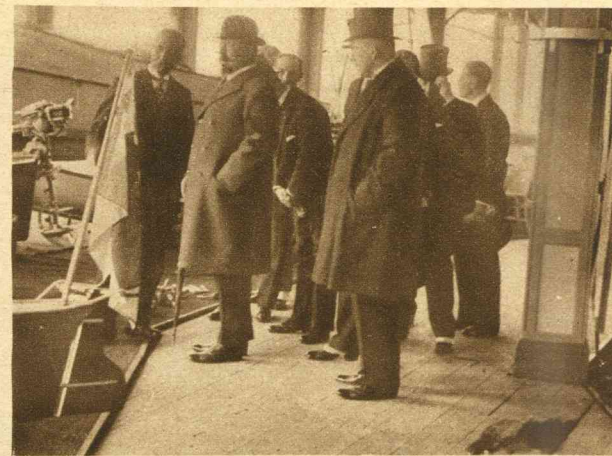
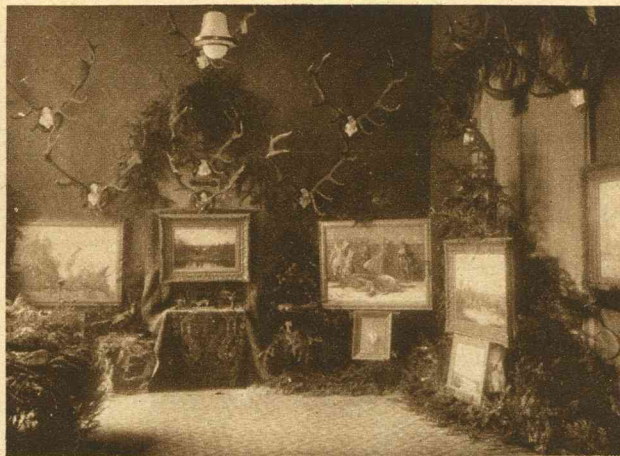
Zeventigjarig bestaan van „Apollo”.

Zaterdag 1.1. brachten de leden der Liedertafel „Apollo” ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan hunner vereeniging een aubade aan het Gemeentebestuur van Amsterdam, daarbij geassisteerd door verscheidene zustersvereenigingen. Op onze foto ziet men den heer Roeske (x) met zijn zangers op het Prinsenhof.

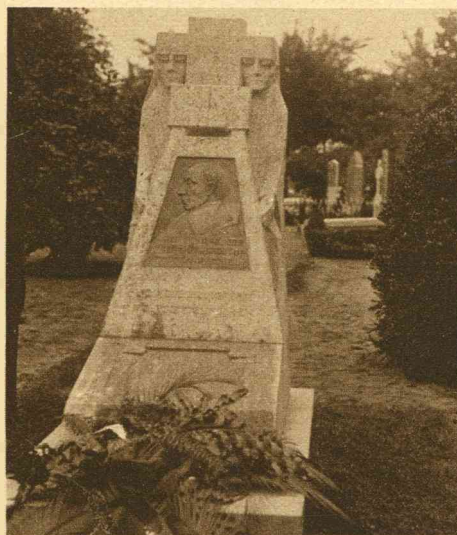
De Internationale Tentoonstelling voor Sport en Tourisme te Scheveningen,

welke Vrijdagmiddag, 1.1. geopend werd. Hierboven, links: het bestuur der tentoonstelling. Midden: Een inzending jachttroepen van Z. K. H. Prins Hendrik, welke op de expositie te bewonderen valt. Rechts: Een aardig snapshot van Prins Hendrik, tijdens diens rondgang op de tentoonstelling door onzen fotograaf genomen.

Het 20-jarig bestaan van den Ned. Korfbalbond.

Zaterdag 2 Juni herdacht de Ned. Korfbalbond zijn 20-jarig bestaan. Te dier gelegenheid brengen wij hierboven een foto van het bestuur van dezen bond.

In memoriam

Pater Prof. Dr. J. V. de Groot O.P.

Zaterdag 1.1. werd op de R.K. Begraafplaats Buitenveldert te Amsterdam het monument onthuld voor wijlen Prof. J. V. de Groot, in leven hoogleeraar te A'dam.

De begrafenis van Mgr. Th. J. A. Bosman.

Woensdag 30 Mei had de begrafenis plaats van Mgr. Th. J. A. Bosman, in leven Dekén van Amsterdam, Rector van het Bagijnhof en Proost van het Kathedraal Kapittel. Onze foto werd genomen op het oogenblik dat de kist in den lijk-auto geplaatst werd.

VOOR ONZE HUISMOEDERS

Nuttige Wenken.

Roestvlekken wast men het beste uit met verdund zwavelzuur; op 1 L. water 4—6 druppels.

Nog beter legt men het waschgoed in dit mengsel, daarna in een sop van zeep en soda en spoelt het ten slotte in regenwater uit. Hetzelfde bereikt men met een 5% tannine-oplossing, waarmee men de vlekken inwrijft. Na 5 à 6 uur worden ze na het uitspoelen met zeep ingewreven en na nogmaals uitspoelen met een 5% oraalzuuroplossing behandeld en ongeveer 5 uur aan de uitwerking hiervan blootgesteld. Worden de vlekken boven kokend water gehouden, daarna met zemelen ingewreven en na verscheidene uren uitgewassen, dan zijn ze in den regel ook verdwenen. Met bitterzout, tot pap gemaakt, worden de bewuste plekken ingewreven en bedekt, daarna 3 minuten in een met kokend water gevulden tinnen pot gedaan en eindelijk met regenwater uitgewassen. Men lost zuringzout in kokend water op, houdt de daarmee bevochtigde plek over den rand van een pan waarin water kookt en wrijft met een lapje, dat met de oplossing vochtig gemaakt wordt, de bewuste plek tot de vlek verdwenen is. De bewuste plek wordt boven een tinnen kan met heel warm water gehouden en onderwijl met citroensap bedruppeld tot de vlek verdwenen is. Indien noodig wordt het heete water vernieuwd. Hetzelfde doel wordt bereikt, wanneer men de plek boven kokende thee houdt, haar daarna met citroensap bedruppelt en haar na eenigen tijd uitwast.

Roetvlekken uit waschgoed verwijderd men op de volgende manier: Men lost eenige druppels zwavelzuur — 4 druppels op 1 L. water — op, dan slaat men het waschgoed hierin eenige malen heen en weer tot de vlekken nat zijn. Daarna legt men het goed ongeveer 12 uur in een sop van zeep en soda en wast het dan goed uit. Kan het nog gebleekt worden, dan verdwijnen de vlekken zeker, kan dit echter niet, dan is het mogelijk, dat de vlekken eerst na een tweede wasch verdwijnen.

Kersenvlekken worden met zeepwater uitgewassen en daarna 12 uur in melk gelegd.

Correspondentie.

Mevr. K. te O. — Het doet ons genoegen, te vernemen, dat ons premie-modeblad „Record” U zoo uitstekend voldoet, en dat U met behulp der patronen de garderobe voor u en uw beide dochtertjes thans zonder moeite zelf vervaardigen kunt. U heeft volkomen gelijk, dat „Record” tegen de beste buitenlandse mode-tijdschriften opweegt. Wij hebben dan ook veel succes van deze premie.

Het nieuwste sportcostuum.

Onze lezeressen vinden hierboven een zeer praktisch sportcostuum afgebeeld, dat vervaardigd is van witte wollen stof, gegaarneerd met zwart trèsband en franjes van zwarte wol. Het kan zomer en winter gedragen worden.

Vernis-, hars- en teervlekken worden eerst met ongezuuten boter ingewreven, waarna inwrijven met rozemarijn- of kamferspiritus volgt. Slechts bij verouderde vlekken is een toevoeging van opgeloste zeep noodig.

Vlekken van teer en wagensmeer worden eerst met boter bestreken, daarna met groene zeep uitgewassen. Bij fijne stoffen wordt in plaats van groene zeep benzine gebruikt.

Recepten.

Broodstruif.

Benodigd: Een stuk oud brood van 125 gram, $\frac{1}{2}$ Liter melk, 2 eieren, 40 gram suiker, geraspte schil van $\frac{1}{2}$ citroen, eenige amandelen.

Bereiding: Het brood in zijn geheel van de korsten ontdoen en in de lengte in reepen van ongeveer 2 c.M. breedte en hoogte snijden. Deze in lagen, die elkaar kruisen, in een schoteltje opstapelen. De eierdooiers goed uitroeren met de suiker en de geraspte citroenschil, de lauwe melk en het stijfgeklopte eiwit toevoegen en dit mengsel over het brood gieten. Dit nu en dan bedruppen tot het vocht voor het grootste gedeelte er in getrokken is. De bovenste reepen daarna met in vieren gesneden amandelen besteken en de broodstruif in den oven lichtbruin en gaar bakken ($\frac{3}{4}$ à 1 uur).

Gebakken aardappelreepjes. (Pommes frites).

Benodigd: Rauwe aardappelen, frituurvet, zout.

Bereiding: De aardappelen schillen, wasschen, eerst in dikke schijven en deze weder in reepjes snijden; de aardappelreepjes in een doek drogen en in het heete vet overdoen. Zoodra de kleur goudgeel wordt, moeten de aardappelen uit het vet genomen worden, aangezien ze anders licht taai worden; ze op grauw papier laten uitlekken en bestrooien met fijn tafelzout. De aardappelen goed warm opdienen.

Men kan voor het afdrogen de aardappelreepjes 10 à 15 minuten in zout zetten.

Pommes frites geeft men bij biefstuk of ossenhaas!

Zoete Macaronischotel.

Benodigd: 1 L. melk, 160 gram macaroni, 70 gram suiker, 75 à 100 gram krenten of rozijnen, 40 gram boter, zout, (citroenschil), paneermeel.

Bereiding: De melk aan de kook brengen, de stukjes macaroni en het zout toevoegen en onder af en toe roeren de macaroni gaarkoken. Kooktijd ongeveer $\frac{3}{4}$ uur. De gewasschen rozijnen, waarvan de steeltjes zijn afgenomen, ongeveer $\frac{1}{2}$ uur mee laten koken. Boter en suiker, op 15 gram van elk na, door de massa roeren en deze overdoen in een vuurvast schotel. Een mengsel van paneermeel en de rest van de suiker er over strooien, de rest van de boter in kleine stukjes er op leggen en den schotel in een warmen oven vlug lichtbruin laten worden.

VOOR DE JEUGD

EEN SPRINGKUNSTENAAR.

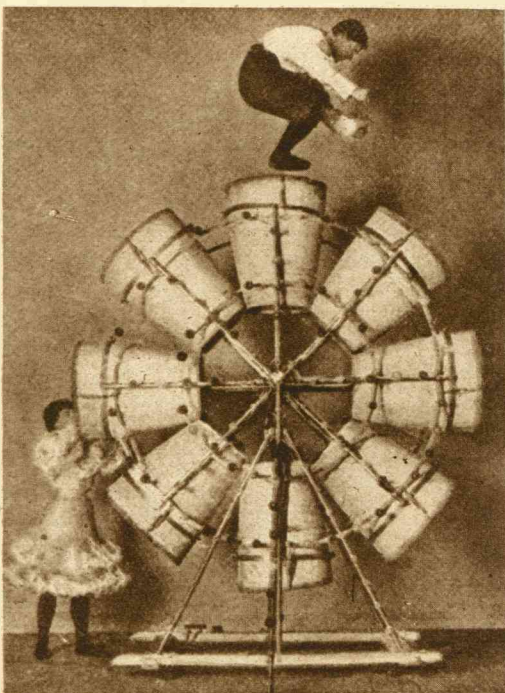
Hieronder afgebeelde groote rad bestaat uit acht diepe tonnen, die aan de bovenzijde open zijn. In deze tonnen springt de kunstenaar in en uit, terwijl het rad eerst langzaam en dan hoe langer hoe sneller omgedraaid wordt. En hoe sneller het rad draait, des te sneller springt de man van het eene vat in het andere. Daarbij blijft hij steeds nauwkeurig op dezelfde plaats, midden boven de bovenste ton.

Dit kunststuk is zeer moeilijk en vereischt veel oefening en koelbloedigheid. Springt hij een seconde te laat of te vroeg dan is een ongeluk onvermijdelijk.

PRIJSRAADSEL N°. XXXVI.

Jeui ziet hiernevens een aardig plaatje van een nachtelijken overval. Daarvan moeten jullie nu een klein opstelletje maken of een versje. Een 4-regelig versje is al voldoende.

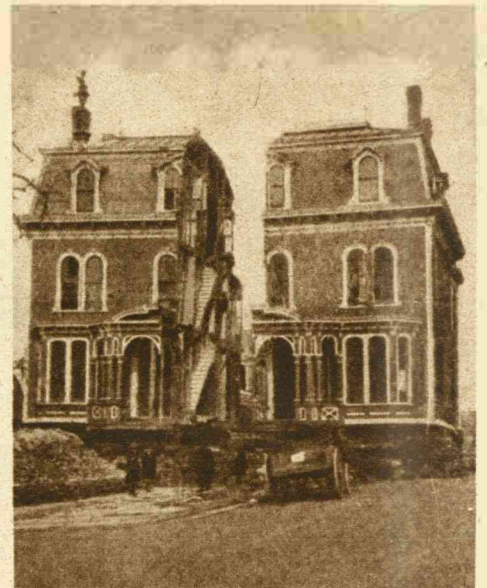
We stellen hiervoor weer vier prijzen beschikbaar en wel: 1 voor het mooiste versje en 1 voor het

Een springkunstenaar.

HET DOORGEZAAGDE HUIS.

Het is niets nieuws als een huis-eigenaar in Amerika op de gedachte komt, zijn woning een paar straten te verplaatsen, omdat het hem op de oude plaats niet langer bevalt. Hij laat dan eenige mannen komen, die het huis op walsen plaats en het naar de nieuwe

Het doorgezaagde huis.

standplaats rollen. De eigenaar van het hier afgebeelde huis wilde hetzelfde doen. Bij het transport bemerkte men echter dat een straat, waardoor het huis moest gevoerd worden, te nauw was. Wat deed toen de praktische man? Hij liet de villa van het dak tot de kelder doormidden zagen en de beide helften op de plaats van bestemming aangekomen weer aan elkaar verbinden. Zoodra je wel begrijpen zult, was het huis niet van steen, maar van hout gebouwd, zoodra vele huizen in Amerika. Desniettemin is het een echt wonder uit Amerika. Vindt je niet?

Een nachtelijke overval. — Prijsraadsel No. XXXVI.

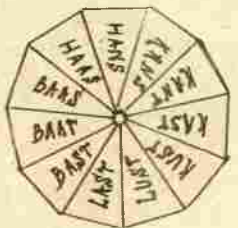
mooiste opstel van de inzenders beneden 12 jaar en insgelijks voor het mooiste versje en opstel van inzenders boven 12 jaar. De leeftijd moet opgegeven worden.

Inzendingen worden ingewacht tot 30 Juni a.s. bij „Oom Tom”, Redactie Panorama, Doenzastr. 1, Leiden.

Oplossing van Prijsraadsel No. XXXV

Dit prijsraadsel kan op verschillende wijzen opgelost worden. Wij geven hier een der oplossingen, doch ook anderen zijn goed, mits aan de voorwaarden is voldaan. — De prijzen vielen ten deel aan M. van Linschoten, Rotterdam en J. R. Tattersall, Enschedé.

Ons Babelhoekje. Nelly Miedema. — Je kunt op een briefkaart of per brief je oplossingen insturen. Het adres was goed. Ik kan je niet beloven, dat ik aan je wensch om een engelsch boek zal voldoen. Breng het mij nog maar eens in herinnering als je zoo gelukkig bent een prijs te winnen. Ditmaal was het fout. Marinus van Linschoten. — Oplossing I was goed, al verschilde ze een weinig met de onze, de tweede fout, omdat I en XI ook maar één letter mogen verschillen.

Oplossing van Prijsraadsel No. XXXV.

DE MACHT DER DRIE

Een roman uit het jaar 1955
DOOR HANS DOMINIK

Geautoriseerde vertaling door Pierre Dumoulin

23)

Zelfs kon zij het huis verlaten zonder door Abigail gezien te worden. Want, dat had zij reeds spoedig na hare aankomst hier ontdekt, dat de oude negervrouw aan den drank was. Terstond na het opdienen van het middagmaal verdween de oude en meer dan eens had Jane zelf voor het avondeten moeten zorgen. Zij wist, dat Abigail uren lang buiten kennis ergens in een hoek lag. Uren lang, waarin zij, door niemand daarin verhinderd, het huis verlaten kon.

Waarom had zij het dan niet gedaan? Waarom deed zij het heden niet?

Haar gelaat, zoo schoon en jeugdig, maar bleek van kommer en opwinding, kreeg een energieke uitdrukking. De plooiën om de mondhoeken werden dieper. In haar oogen kwam nieuwe gloed. Alle levenskrachten in haar verlangden zich in daden te uiten.

Met een plotseligen ruk stond zij van haar stoel op en schreed naar het slaapvertrek. Haastig greep zij een paar der noodwendigste kleedingstukken en begon ze in den kleinen handkoffer te stoppen. Zij herinnerde zich toen hoe dikwijls zij reeds vroeger hetzelfde getracht had te doen en daarmede nooit het doel had bereikt. Heden ging het veel beter. De eene stapel kleeren voegde zich bij den anderen. Met een zucht van voldoening drukte zij den beugel van den handkoffer dicht. Zoo ver was zij vroeger nog nooit gekomen.

Thans nog maar sluiten! De sleutel bevond zich in haar handtasche, ginds op de tafel. Zij nam hem uit het tasche, wendde zich weder naar den koffer en voelde hoe de bekende verlamming opnieuw over haar kwam. Haar voeten werden als lood. Slechts met moeite kon zij de enkele schreden van de tafel naar den koffer afleggen. Eindelijk was het gelukt, maar nu voelde zij haar armen als lood worden. Zij probeerde den sleutel in het slot te steken. . . . Toen viel hij rinkelend op den grond.

Een oogenblik staarde zij wanhopig op het kleine blinkende, ijzeren voorwerp, dat daar voor haar op den vloer lag. Toen barstte zij in snikken uit. . . . Waarom kan ik niet? Waarom o, God! Waarom"

Zij viel voorover op de tasch en bleef minuten lang bewegingloos liggen. . . . Een macht, een invloed, die haar onverklaarbaar, onbegrijpelijk was, belette haar dit open en onbewaakte huis te verlaten. . . . Zij ging in de andere kamer en wierp zich op haar rustbed.

„Die marteling! Waarom moet ik deze marteling ondergaan? Waar blijf je toch, Silvester? Moeder, was ik maar bij je! Was ik maar met je gestorven!

Sterven thans nog sterven? Stroomafwaarts van het huis daar vormt de beek een klein meer daar kan ik haar vinden de rust de verlossing van alle pijn"

Zij stond op.

„Ja! ja ja"

De onwrikbaarheid van het genomen besluit teekende zich af op haar gelaat. Snel begaf zij zich naar de deur om deze te openen. Mocht er dan een booze macht zijn, die haar de vlucht uit dit huis naar de menschen zou beletten, de vlucht naar de eeuwigheid zou niemand haar verbieden.

Zij greep de kruk van de deur en opende deze.

De klijvende stem der zwarte Abigail drong tot haar door. Blijkbaar was de oude bezig den een of anderen bezoeker den toegang te beletten, misschien een marskramer af te wijzen.

„Kan ik dan niet eens sterven?“ Zij wilde de deur weer zacht in het slot drukken. . . . Toen haar hand omklemde de kruk.

Wiens stem hoorde zij daar? De vreemdeling Zij rukte de deur open.

„Silvester!“ Een kreet uit het diepste haars harten. Met gesloten oogen leunde zij tegen den deurpost en strekte de hand naar hem uit.

„Silvester!“

Zij zag niet, hoe Abigail, door een krachtigen vuistslag getroffen, in een hoek vloog, hoe een man met tijgersprongen de trap opkwam, zij voelde slechts dat zij aan Silvester's hart rustte, dat een lichte, zachte hand haar gelaat streelde, zij hoorde slechts, dat woorden van liefde en van geluk haar in de ooren klonken.

Erik Truwor werkte alleen in het laboratorium te Linnais. Volgens de plannen van Silvester monteerde hij den nieuwen straler. Het apparaat was veel grooter dan het eerste, dat de vrienden op reis hadden meegenomen. Het nam in allen gevalle de ruimte van een matig groote kast in. Maar hij was belachelijk klein wanneer men zijn werking gadesloeg. De nieuwe constructie kon 10 millioen kilowatt telenergetisch concentreren. Deze reuzencapaciteit was slechts daaraan te danken, dat het apparaat de energie niet met de gebruikelijke middelen opwekte, maar slechts de overal in de ruimte voorhanden zijnde energie vrijmaakte.

Het betrof hier de oude, reeds door Olivier Lodge in het begin der eeuw opgestelde hypothese, dat in elken kubieken centimeter der door den aether gevulde ruimte een energievoorraad van 10 milliarden paardekrachten in latenten vorm aanwezig is. Het was er mee als met de kruittlading eener mijn, die honderduizenden metertonnen bevat. De vingerdruk van een kind is voldoende om deze geweldige energie te ontketenen. Het is slechts noodig dat deze zwakke druk het

Te voet de wereld rond.

De foto hierboven stelt de heeren A. M. Zonhoven en Grimmelikhuyzen voor, die de vorige week van uit Utrecht vertrokken zijn om te voet een reis rond de wereld te maken. Zij ondernamen den tocht geheel uit sportief oogpunt. In hun onderhoud zullen zij voorzien door den verkoop van prentbriefkaarten. — Wij wenschen hun gaarne het noodige uithoudingsvermogen en een behouden terugkeer toe.

slaghoedje doet ontbranden, dat dan de mijn doet ontploffen.

„Het probleem der telenergetische concentratie is practisch opgelost.“ Fier en zeker van de overwinning had Silvester de woorden gesproken. Weinige uren voordat hij met de snelheid van den storm naar het westen vertrok om van daar te halen wat hem het liefste op aarde was.

De laatste moeilijkheid, die nog opgelost moest worden, was het nauwkeurig richten. Het was noodig, dat men het verwijderde voorwerp waarop men den energiestroom richtte, kon zien. Erik Truwor ondervond de reine vreugde van een intellectueel genot toen hij de aantekeningen van Silvester doorlas. De door den straler afgezonden vormenenergie reflecteerde voor een zeer gering deel van het concentratiepunt naar den straler terug en vormde hier een optisch beeld van die plaats. Thans, nu hij het las, leek het hem bijna belachelijk eenvoudig. Een eenvoudige terugkaatsing dus, zooals zij in de techniek duizendvoudig, sedert honderd jaren toegepast werd. Naar de theorie moest zich op de witte matglasruit van den nieuwen straler een nauwkeurig beeld van de plaats vertoonen waarop de energie zich concentreerde.

Hij schakelde het apparaat in. Nevels bewogen zich op de ruit heen en weer. Het schemerde door elkaar. Gestalten wilden zich vormen, doch het werd geen duidelijk beeld.

Nogmaals onderzocht hij de schakeling. Toen ging hij aan het werk. Drie uren verliepen. Hij merkte het niet. Middernacht ging voorbij en het werd morgen. Niels Nielsen, de oude bediende, die nog in dienst van zijn vader was geweest, vond zijn meester in het laboratorium in zijn werk verdiept.

„Mijnheer Erik, Uw bed is nog onbeslapen.“

Erik Truwor schudde afwerend met het hoofd en

trok korzellig een draad uit, dien hij verkeerd had ingeschakeld.

„Stoor mij niet.“ De bediende ging heen.

Zwijgend kwam hij weer terug en plaatste een kouden schotel op een zijtafeltje.

Erik Truwor had de schakeling gereed, schakelde in en zag nog minder dan te voren. Een groote mislukking. Rusteloos werkte hij voort.

Hij kreeg honger. Een blik op de klok deed hem zien, dat hij sedert veertien uren in het laboratorium aan het werk was.

Werktuiglijk begon hij te eten. De sterke zwarte koffie verkwikte hem. Terwijl hij at en dronk kon hij zijn werk nog eens overzien. Hij vond de kracht om geheel opnieuw te beginnen. Hij onderzocht de schakeling van Silvester. Hier was een mogelijkheid, iets te verbeteren.

De secundaire verschijnselen moesten verhinderd worden op te treden. Er bestond gevaar, dat zij het gewenscht effect verminderden.

Erik Truwor werkte en at met lange tusschenpoelen. De tweede heldere noordernacht brak aan.

De bediende kwam. „Veel sterke koffie!“ Met dit bevel joeg Erik Truwor hem uit het laboratorium. De voordeelen der veranderde schakeling werden hem steeds duidelijker hoe verder hij vorderde.

De tweede nacht verliep en de tweede voormiddag. Hij draaide de laatste schroef vast en trachtte zijn opwinding meester te worden.

Met bevende hand schakelde hij den straler in. Nevels trokken over de matruilt.

Hij regelde met de micrometerschroeven. De nevel loste zich op. Blauwe en groene vlakten werden zichtbaar.

Hij moest gaan zitten. De knieën weigerden hem den dienst. Toen nog een geweldige inspanning. Een laatste draaiing aan de scherpstelling. Scherp en duidelijk vertoonden zich de dennen, die twintig kilometer verwijderd, aan den benedenloop van de Tornea stonden. Erik Truwor kende de plaats.

De matruilt vertoonde een beeld, zooals men het reeds jaren in de fotografische camera kon waarnemen. Maar dit beeld werd op geheel andere wijze verkregen. Het kwam niet zuiver optisch, maar energetisch tot stand.

De zaak was gelukt. Hij stelde den straler af en wierp zich uitgeput op het rustbed in het laboratorium. Met open oogen lag hij daar en staarde naar het plafond. De macht lag thans in zijne hand, de macht de menschen naar zijn wil te dwingen, tot asch te verbranden wat hem weerstreefde, een macht zooals nimmer te voren een enkel mensch bezeten had.

Hij voelde de vreeselijke verantwoordelijkheid die aan deze macht verbonden was. . . . en toen dwaalden zijn gedachten af. De natuur vorderde haar rechten. De oogen vielen hem toe. Na veertig uren van inspannen arbeid verlangde het lichaam rust.

Het werd slechts een koortsachtige sluimering. De geest was te veel in opwinding en sleurde het lichaam mede.

Hij stond weer op. Drie uren had hij een halven slaap genoten. Hij was op dat oogenblik weer volkomen wakker. De schrijver van het draadlooze toestel had in dien tusschentijd gewerkt. Hij las de teekens op de papierstrook: „Hebben den ring. Gaan naar Elkington, Reynolds-Farm, om Jane te halen.“

Hij wreef zich over het voorhoofd. Jane niet in Trenton? Aan den atlas ontleende hij nauwkeurig de coördinaten en richtte den straler. Golvende nevels, dan rustiger lijnen. Groene velden, een hoeve. Hij stelde scherp in en kon elke voeg en elke nerf van de achterdeur herkennen.

Van links schreed een gestalte in het beeld. . . . Silvester Bursfeld, zoo scherp en duidelijk alsof hij op armslengte afstand stond. Silvester kwam alleen en had niet eens den kleinen straler op zijde.

Erik Truwor wilde den vriend iets toeroepen en vergat, dat duizend mijlen hem van hem scheidden.

Een andere gestalte vertoonde zich duidelijk op het beeld. Een zwarte leelijke negerin. Erik Truwor zag hoe zij Silvester van het erf trachtte te jagen, hoe de vriend haar terugdrong en op de huisdeur toetrad. Hoe de negerin hem probeerde terug te stooten, hoe de anders zoo goedge, kalme Silvester plotseling den arm verhief, het wijf ver van zich af slingerde en het huis in stormde. De deur viel achter hem dicht, en kwartieren verliepen.

Erik voelde een onrust bij zich opkomen, die steeds aangroeide. Hij miste den kleinen straler aan Silvester's zijde. Dat kleine maar vreeselijke wapen, dat hem tegen elken aanval beschermd zou hebben. En hij miste Atma. Waar bleef de Indiër? De tweede vraag verontrustte hem bijna even sterk als de eerste. Met geweld dwong hij zich tot kalmte.

(Wordt vervolgd).

DEN HAAG

AMSTERDAM
ROTTERDAM

STREEPSTOFFEN

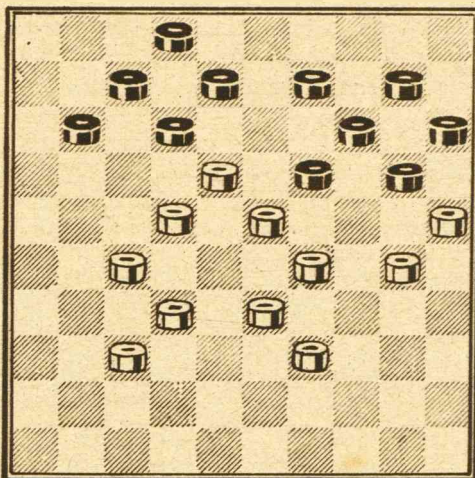
120 cm. breed
vanaf Fl. 1.10 per Mtr.

VOOR

Dammen.

IEDEREEN

PROBLEEM No. 29 (Eerste publicatie).
Auteur: W. HÖLD, te Scheveningen.
Zwart 11.

Wit: 11.

Diagramstand in cijfers is:
Zwart: 2, 7—12, 14, 15, 19 en 20.
Wit: 18, 22, 23, 25, 27, 29, 30, 32, 33, 37 en 39.
Wit begint en wint!

Dit probleem munt uit door een goeden stand en fraaie ontleding. We nodigen onze lezers dan ook uit vooral ditmaal hun krachten weer eens aan dit stukje te beproeven, temeer omdat het is samengesteld door een pas beginnend problemist, die hierin een opmerkelijken aanleg toont te hebben voor het vervaardigen van problemen.

OPLOSSING VAN PROBLEEM No. 28 (Van Dam).
Diagramstand was in cijfers:
Zwart 8 stukken op: 3, 4, 7, 8, 10, 14, 19 en dam op 9.
Wit 9 stukken op: 22, 23, 29, 30, 32, 33, 37, 41 en 43.
Wit wint als volgt door:
Wit: 30—24!; 24 x 11; 11—7; 7—2!; 29—24 enz.
Zwart: 9 x 28; 28 x 46; 46 x 19; 19—35.
Indien zwart 19—46 zou spelen volgt 29—23!
Een typische „Coup de Turc,” maar mooi!

DE KUNST DER KLANKEN
DOOR MAARTEN DIJK.

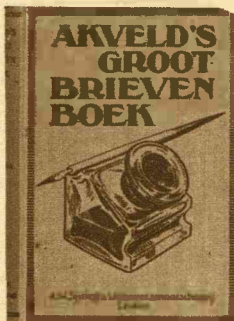
11. Over tonaliteits-gevoel.

In het artikel over het verschijnsel der boventonen heb ik aangetoond, dat een evenwichtige klank beheerscht wordt door den 1sten, 3den en 5den toon uit de rij der boventonen, dus bijv. door c e g. Inderdaad geeft dan ook een dergelijke drieklank ons het gevoel van een klank, die in rust verkeert, wij gevoelen geen behoefte, dezen klank te doen oplossen in een anderen. Nu is het een eigenaardigheid van onze wijze van klankopvatten, dat wij een logisch verband leggen tusschen opeenvolgende harmonieën. Gesteld, bij voorbeeld, dat wij na c e g het accoord c e a laten hooren, dan maakt dat op ons den indruk, alsof deze laatste klank uit den eersten voortkomt, in dien zin, dat c en e blijven liggen en g wordt „opgedreven” tot a. (Weliswaar springt g plotseling op a, doch wij voelen dit als een geleidelijke verhooging, mits de

Van onze Leestafel.

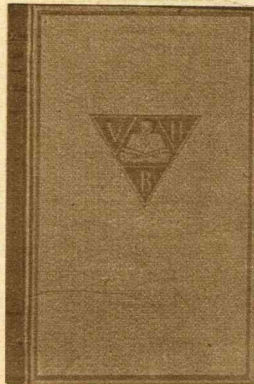
Akveld's Groot Brievenboek.

In het hierboven genoemde brievenboek vindt men een volledige verzameling van oorspronkelijke modellen van brieven over alle mogelijke onderwerpen, benevens requesten, voorschriften bij geboorte en overlijden, huwelijk en echtscheiding, minder- en meerderjarigheid, burgerlijke akten betreffende koop, huur enz., alsmede wettelijke voorschriften, die iedereen kennen moet. Verder allerlei bijzonderheden betreffende de sociale verzekeringswetten, de ongevallenwet 1921, de post, telegraaf, telefoon, belastingen enz. enz. Het feit, dat van dit werk reeds een negende druk verscheen, bewijst wel, dat het in een bestaande behoefte voorziet. Het is een vraagbaak voor iedereen, en mag in geen huis of kantoor ontbreken. Uitg. A. W. Sijthoff's Uitg. Mij. Leiden.

De Relativiteitstheorie.

Als deel 21 der bekende Volksuniversiteits-Bibliotheek, verscheen zoo juist van de hand van Prof. Dr. J. D. van der Waals Jr. bij de Erven F. Bohn te Haarlem een studie over de Relativiteitstheorie. In het eerste deel behandelt de schrijver de speciale, en in het tweede deel de algemeene relativiteitstheorie, terwijl een inleiding over coördinaten en over Euclidische en niet Euclidische vlakken en ruimten eraan vooraf gaat. Het is een practisch werkje, dat menigeen goede diensten bewijzen zal.

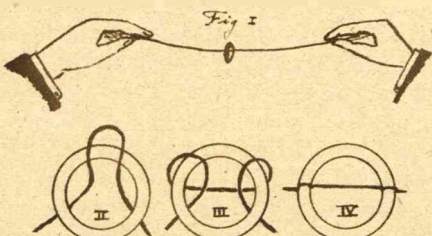
Grappjes.

Strenge vader: „Waarom heb je je gisterenavond door dien jongen Jones laten kussen in den salon?”
Dochter: „Omdat het zoo koud was in de gang!”
Vrouw: „O, George, moeder schrijft mij daar dat zij zich vast heeft voorgenomen, zich te laten verbranden.”
Haar man (verstrooid): „Heel goed, lieve, zeg maar dat zij er niet te lang mee moet wachten.”

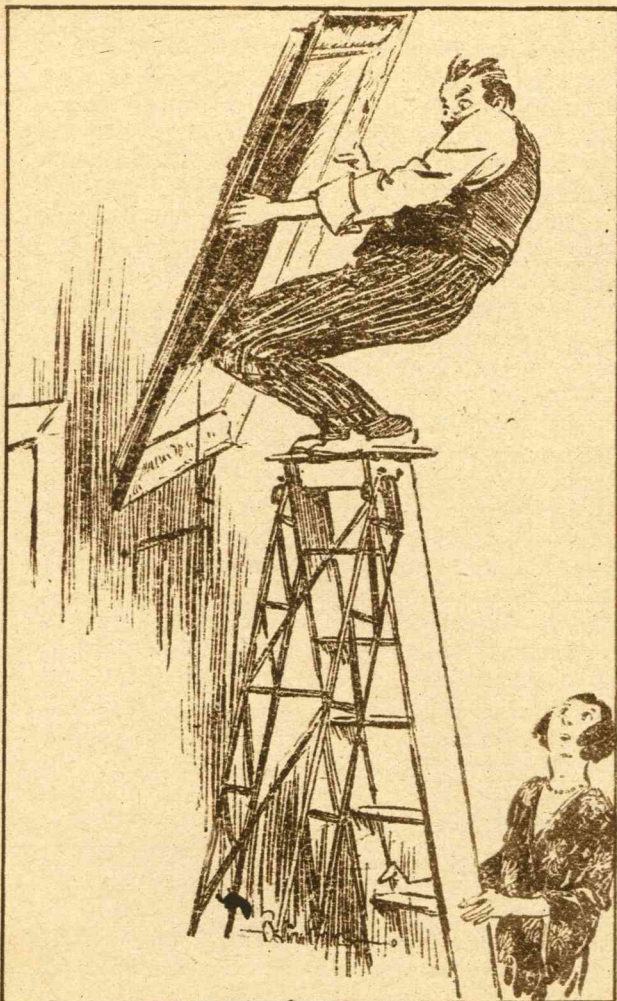
De ring- en koordtruc.

Door een geleenden ring wordt een dun koord gestoken, dat door een toeschouwer aan beide einden wordt vastgehouden. De ring wordt nu door den goochelaar van het koord gehaald. Dit geschiedt zonder eenige bedekking en gedurende het geheele experiment liet de persoon niet één enkele maal het koord los, zoodat het iedereen onbegrijpelijk en raadselachtig zal schijnen.

Ziehier de verklaring: een ring en een stuk koord van ± 60 c.M. lengte overhandigt ge een der aanwezigen, opdat hij er zich van kan overtuigen dat het slechts gewone voorwerpen zijn. Een precies dezelfde ring verbergt ge in Uw rechter handpalm terwijl de terugontvangene over het koord gehaald wordt dat op de wijze als in de figuur te zien is door iemand vastgehouden wordt, dus het koord niet gespannen. Ge werpt over het geheel een zakdoek om de nu volgende manipulaties te verbergen: doe de hand onder den opgehangen doek en bevestig den zich in de handpalm bevindenden ring aan het koord. De figuren II, III en IV geven u een duidelijk beeld van de manier waarop dit achtereenvolgens geschiedt. Zover gevorderd verzoekt ge den helper wat meer te trekken en de ring schijnt gewoon over het koord geschoven te zijn. De linkerhand laat ge den oorspronkelijken ring bedekken en trekt dan den doek weg. De toeschouwers denken natuurlijk den hun getoon den ring te zien. De rest is nu gemakkelijk, want ge hebt slechts eenvoudig aan den ring te trekken en hij is van het koord bevrijd. Dit laatste wordt door den helper losgelaten en ge laat het uit uw hand trekken om het te onderzoeken, den ring in de palm houdend.

Ziehier de verklaring: een ring en een stuk koord van ± 60 c.M. lengte overhandigt ge een der aanwezigen, opdat hij er zich van kan overtuigen dat het slechts gewone voorwerpen zijn. Een precies dezelfde ring verbergt ge in Uw rechter handpalm terwijl de terugontvangene over het koord gehaald wordt dat op de wijze als in de figuur te zien is door iemand vastgehouden wordt, dus het koord niet gespannen. Ge werpt over het geheel een zakdoek om de nu volgende manipulaties te verbergen: doe de hand onder den opgehangen doek en bevestig den zich in de handpalm bevindenden ring aan het koord. De figuren II, III en IV geven u een duidelijk beeld van de manier waarop dit achtereenvolgens geschiedt. Zover gevorderd verzoekt ge den helper wat meer te trekken en de ring schijnt gewoon over het koord geschoven te zijn. De linkerhand laat ge den oorspronkelijken ring bedekken en trekt dan den doek weg. De toeschouwers denken natuurlijk den hun getoon den ring te zien. De rest is nu gemakkelijk, want ge hebt slechts eenvoudig aan den ring te trekken en hij is van het koord bevrijd. Dit laatste wordt door den helper losgelaten en ge laat het uit uw hand trekken om het te onderzoeken, den ring in de palm houdend.

Zij: „Pas op, dat je niet valt, hoor Jan, anders breekt het schilderij!”

beide tonen gebonden in elkander overgaan.) Door deze eigenaardige wijze van klank-opvatten is het mogelijk, dat opeenvolgende harmonieën gevoels-associaties in ons opwekken van bewegingen. Wij voelen namelijk elke harmonie, die afwijkt van bovengenoemden klank-in-rust, of als een streven zich van het rustpunt te verwijderen of als een verlangen, er heen terug te keeren. Dit is slechts mogelijk, doordat we in ons bewustzijn alle klanken steeds betrekken tot dien eenen centralen klank, vanwaar alles uitgaat en waarheen alles terugkeert. In elk muziekstuk is dus steeds een bepaalde klank, die alles als centraal punt beheerscht. Soms wisselt in den loop van het werk dit punt door geleidelijk in een ander rustpunt van dezelfde samenstelling, doch andere toonhoogte, over te gaan. Dit wordt modulatie genoemd.

Een toonsoort wordt slechts volkomen uitgedrukt door de drie drieklanken, die de drie harmonische functies: rust, verwijdering, terugkeer (ze heeten: tonika, onder-dominant en dominant) het zuiverst vertegenwoordigen. Voor de toonsoort C is de tonika c e g. De dominant is de drieklank, die in dezelfde verhouding wordt gebouwd op den bovensten toon van den tonika-drieklank, dus op den 5 tonen hooger gelegen g. De dominant-drieklank in C is dus: g b d. De onder-dominant ligt 5 tonen lager dan de tonika, vandaar zijn naam. Dus in C: f a c. De tonen van deze drie drieklanken vormen tezamen den diatonischen toonladder van C; dat is de toonladder, die alleen die tonen bevat, welke de toonsoort mee helpen uitdrukken. Dit in tegenstelling tot den chromatischen toonladder, die alle twaalf tonen bevat, welke binnen het octaaf liggen, dus ook de 5 tusschenliggende halve-toon-afstanden en die zijn naam (chromatisch = gekleurd) ontleent aan het feit, dat vroeger deze 5 tusschen-tonen ter onderscheiding met gekleurde inkt geschreven werden.

De verandering van tonaliteit in den loop van een muziekwerk (modulatie), waarover ik boven sprak, wordt bewerkstelligd, of doordat alle harmonieën langzamerhand tonen veranderen (altereeren), die tot de volgende toonsoort behooren en aldus geleidelijk doen overgaan in een nieuwen toonladder, of door omdenking van tonen tot een andere functie (bijv. g kan eerst zijn dominant van c, doch wordt dan omgedacht tot tonika van g) of door omdenking van enharmonisch verschillende tonen: dat zijn die tonen, waarvan wij in ons artikel over „gelijkzwevende temperatuur” gezien hebben, dat zij theoretisch verschillen (bijv. fis en ges), doch ter wille van de practische muziek-beoefening door één toon vertegenwoordigd worden, waardoor wij ons dus (door omdenking) van een kruizen- naar een mol-toonsoort kunnen begeven.

In de moderne muziek is al dikwijls — met meer of minder succes — gepoogd, zich van de heerschappij der tonaliteit te bevrijden. Zulke muziek noemt men, al naar de wijze, waarop tegen deze heerschappij wordt opgetreden, a-tonaal, bi-tonaal of poly-tonaal, uitdrukkingen, welke ieder, die in onzen tijd concert-recensies leest, wel eens tegengekomen zal zijn. In het eerste geval heeft men zich ontdaan van den logischen dwang der tonika, door de harmonieën niet meer hun vorm te laten vinden door hun betrekking tot deze. Dit is vooral door de chromatiek mogelijk geworden. In bi-tonale werken heerschen twee tonaliteiten, doch niet na elkaar, zooals bij de modulatie, maar gelijktijdig. Men vindt dit in werken van de jongste componisten, zooals Darius Milhaud e.a. In poly-tonale muziek heerschen nog meer dan 2 toonsoorten tegelijk.

Over deze pogingen is mijn persoonlijke meening, dat, gelijk mer, door in de wetenschap de logica weg te werpen, tevens haar zelf vernietigt, zoo ook in de muziek door opheffing der tonale logiek het echt muzikale teniet doet, d.w.z. het echt-gevoelde. Zulke werken doen dan ook gewoonlijk of zeer verstandelijk-experimenteel aan, of de tonaliteit komt juist in de beste gedeelten ondanks den componist toch weer haar scepter zwaaien.

Mevrouw: „Dat is een portret van een van mijn vroegere dienstboden. Zij is negen jaar lang bij mij geweest.”
Meid (die juist op haar stokpaardje was): „En waar ligt zij begraven, Mevrouw?”